

KANTTEKENINGEN

Bij het Midden-Oostenconflict

Door Lucas Catherine en Ludo Abicht

INHOUD

INHOUD	2
1. IETS OVER DE GESCHIEDENIS VAN DEZE BROCHURE:	3
2. HOUDT HET HEILIGE LAND ZIJN BELOFTEN?	4
HET VREDESPROCES IN ISRAËL EN PALESTINA	4
DE WEG TOT ELKAAR	5
DE AKKOORDEN VAN OSLO: WAT STAAT ER IN?	8
DE AKKOORDEN VAN OSLO: WAT STAAT ER NIET IN?	10
EIN BREIRA. WAT IS HET ALTERNATIEF,	12
NAWOORD	13
WOORDVERKLARING	14
3. PALESTINA: HET GEROOFDE LAND	15
HET ZIONISME	15
IDEOLOGIE ACHTER 'HET MIRAKEL ISRAEL'	15
HET ONTSTAAN VAN DE STAAT ISRAEL	18
DE ONTEIGENING VAN EEN HEEL LAND	21
DE KIBBOETS	21
DE WOESTIJN IN BLOEI	23
EEN LAND ZONDER VOLK VOOR EEN VOLK ZONDER LAND	24
DE HUIDIGE SITUATIE VAN DE PALESTIJNEN	25
WOORDVERKLARING	36
BIJLAGEN	38
CHRONOLOGIE VAN DE GESCHIEDENIS VAN PALESTINA	43
CHRONOLOGIE VAN DE ONTWIKKELING VAN HET ANTISEMITISME IN EUROPA	48
CHRONOLOGIE VAN DE BEMOEIENISSEN VAN DE VS IN HET MIDDEN-OOSTEN EN	
HUN INTERESSE VOOR ISRAEL	51
4. AANVULLING	55

1. Iets over de geschiedenis van deze brochure:

Deze brochure kwam in 1998 tot stand op verzoek van de Vereniging van Vlaamse Leerkrachten. In 1994 ging een werkgroep van start die de inhoud en de toonzetting van de kwestie Palestina in de leerboeken aardrijkskunde en geschiedenis voor het Secundair Onderwijs onderzocht. Dit resulteerde in 1996 in een colloquium aan de VUB. Daar werd ondermeer beslist tot de uitgave van een brochure die sommige aspecten van Israëliisch-Palestijns conflict voor de leraren moest verduidelijken. De brochure, werd na lezing door een werkgroep van leraren en academici, in 1998 door de VVL uitgegeven en op 5000 exemplaren verspreid.

Midden 2001 wou staats-secretaris Boutmans zijn ontwikkelingsbeleid naar de Palestijnen toe duiden en stelde voor om de brochure (lichtjes geactualiseerd) heruit te geven, maar nu ook in het frans en deze in het onderwijs te verspreiden.

De politieke context verscherpte: in België startte een gerechtelijke procedure tegen Ariël Sharon en de tweede intifada brak uit. Twee maal gezichtsverlies voor Israël. De zionistische lobby schoot aan het werk. En zowel Eddy Boutmans, als minister van BZ Louis Michel en premier Verhofstadt werden benaderd om de brochure niet uit te geven. De lobby heeft het gehaald.

Wat u op deze site te lezen krijgt is de oorspronkelijke brochure, de enige versie die ooit werd gedrukt, en een zeer korte actualisering achteraan.

2. Houdt het heilige land zijn beloften?

HET VREDESPROCES IN ISRAËL EN PALESTINA

Si vis bellum, para pacem (wil je oorlog, leg het dan op vrede aan): het lijkt wel, of de Latijnse spreuk in het Midden-Oosten vandaag geperverteerd wordt. Nog nooit werden er zoveel plechtige (vredes)verdragen onder zulke ernstige internationale garanties ondertekend, hebben historische aardsvijanden elkaar zo vaak in het openbaar begroet en omarmd, en werden er zoveel concrete plannen voor een vredeseconomie uitgewerkt, en toch is die vrede zelden zo kwetsbaar gebleken. Het volstaat blijkbaar dat een handvol gefrustreerde, wanhopige, en daardoor fanatiek geworden Palestijnse jongeren zelfmoordraids organiseren om een voorspelbare, harde reactie van de Israëlische regering uit te lokken. Daarmee kan de toestand in de Palestijnse gebieden alleen maar verergeren. Een nieuwe golf van acties en reacties wordt veroorzaakt en niemand weet hoe ze kan worden stilgelegd. En terwijl terroristische aanslagen van de kant van fundamentalistische joodse groepen het vredesproces duidelijk bevorderen, zoals gebleken is na de moord op premier Yitzhak Rabin, heeft elke actie van hun Palestijnse tegenhangers en geestverwanten zonder twijfel het omgekeerde effect. Het lijkt wel of de ongeveer zeven miljoen Israëli's en Palestijnen van wie de grote meerderheid – 80% van de Palestijnen en tot voor kort 55 tot 60 % van de Israëli's – het vredesproces uitdrukkelijk steunde, definitief of voor een onzalig lange periode gegijzeld worden door de extremistische, gewapende marges in beide kampen. Het einde van de nu meer dan honderd jaar oude strijd lijkt nog niet in zicht, met alle ellende van dien.

Wellicht heeft het ook veel te maken met de dubbelzinnigheid van het begrip “vrede” zelf: voor de meeste Israëli's betekent “vrede” dat er een einde komt aan het voortdurend bedreigd worden door Palestijnse terroristen en vijandige Arabische staten. Dit vredesvoorzicht wordt vaak gekoppeld aan het visioen van Shimon Peres van een grote “Midden-Oosterse Gemeenschappelijke Markt” die op termijn tot een politieke confederatie van Israël, Jordanië en Palestina zou kunnen leiden.

Voor de Palestijnen betekent “vrede” echter in de eerste plaats het recht op een volledige autonomie in een eigen soevereine staat die, als gelijke partner met de buurlanden, over concrete vormen van economische, politieke en militaire samenwerking kan onderhandelen.

Dat zijn twee verschillende agenda's, die elkaar weliswaar niet noodzakelijk uitsluiten, maar die voorlopig in geen van de afgesloten verdragen expliciet zo vermeld werden en daarom in beide kampen aanleiding geven tot interne verdeeldheid en gevaarlijk frustraties. Toch is er sinds september 1993 heel wat gebeurd dat wijst in de richting van een oplossing van het probleem: Israël en “de Palestijnen” (niet:Palestina) hebben elkaars recht op bestaan uitdrukkelijk en plechtig erkend;

- De Palestijnse leiding heeft haar traditionele eis op een teruggave van het totale Palestijnse mandaatgebied opgegeven en haar eis beperkt tot ongeveer 22 % van het vroegere territorium;

- Ze heeft zich bereid verklaard om naar een wisseloplossing te zoeken voor het probleem van de terugkeer van de vluchtelingen van 1948;
- Er zijn geheime maar toch opvallend vaak uitgelekte besprekingen aan de gang over de toekomst van Jeruzalem, zelfs tussen Palestijnse leiders en vertegenwoordigers van de kolonisten op de Westelijke Jordaanoever;
- Het Israëlische leger heeft zich teruggetrokken uit de meeste Palestijnse stadskernen;
- En de Palestijnen hebben in de verkiezingen van 20 januari 1996 voor het eerst een eigen parlement verkozen, waarvan de overgrote meerderheid officieel achter de diplomatieke strategie van Yasser Arafat staat.

De internationale opinie, in dit geval vooral de VS en Europa, heeft deze ontwikkelingen met instemming begroet, zodat het om geopolitieke redenen moeilijk zou zijn deze verworvenheden teniet te doen. De vraag is of de acties van extremistische groepen aan beide kanten dit proces alsnog kunnen bevriezen of althans, wat waarschijnlijker is, inhoudelijk zodanig uithollen dat er “aan de grond” weinig van overblijft. Om deze vraag te beantwoorden, is het nodig de grote lijnen van de geleidelijke toenadering te schetsen, om vervolgens het vredesproces zelf, de zogenaamde “Oslo-verdragen”, onder de loep te nemen. Eerst dan wordt het mogelijk de reële kansen op een definitieve oplossing realistisch in te schatten.

DE WEG TOT ELKAAR

De Palestijnse strijd voor autonomie kan slechts begrepen worden als een reactie op het succesrijke zionisme. Het zionisme zelf is van zijn kant een reactie op een eeuwenlange ervaring, eerst van kerkelijk antijudaïsme*, en vervolgens, na de emancipatie van de Europese joden, van het nieuwe racistisch antisemitisme sinds het midden van de negentiende eeuw.

In de Middeleeuwen konden de joden aan de pesterijen en vervolgingen ontkomen door zich oprecht of uiterlijk tot het christendom te bekeren. In de negentiende eeuw werden de joden, op basis van een etnisch nationalisme dat zich door een pseudo-wetenschappelijk biologische theorie legitimeerde, gediscrimineerd en vervolgd. Uit reactie ontstond een seculier nationalistische beweging waarin de joden, net als vele andere onderdrukte volkeren, het recht opeisten om in een eigen soevereine staat hun identiteit te verdedigen en te ontwikkelen. In tegenstelling tot de andere Europese nationalismen die “het eigen grondgebied” wilden bevrijden, moest het zionisme zich beroepen op een kolonialistische ideologie die zich, na de overwinning van de “Palestina-zionisten” op hun “territoriale” tegenstanders, resoluut oriënteerde op de terugkeer naar het oude land van herkomst, Eretz Israël.

Gezien de internationale machtsverhoudingen aan het einde van vorige eeuw, was het vanzelfsprekend dat de bezwaren van de Arabische bevolking in Palestina tegen de zionistische kolonisering weinig konden betekenen, waardoor de slogan “*een land zonder volk voor een volk zonder land*” legitimiteit kon verwerven, hoe feitelijk onjuist die ook was. Na de ondergang van het Ottomaanse rijk kon Groot-Brittannië, dat het mandaatgebied Palestina toegewezen kreeg, dan ook beide bevolkingsgroepen,

de zionistische kolonisten en de Arabische bevolking met succes tegen elkaar uitspelen en reeds tijdens het interbellum verschillende plannen opstellen om het gebied te verdelen. Dit leidde ten slotte, mede onder invloed van de Europese judeocide, tot de resolutie van de nieuwe Verenigde Naties in 1947*, waarbij de zionisten, die toen reeds 35 % van de bevolking van Palestina uitmaakten, hun grondgebied van iets minder dan 6 % tot meer dan 50 % zagen toenemen. In het licht van de huidige verdeling (ongeveer 80 %, tegen 20 % voor de Palestijnen) lijkt het ironisch dat de Palestijnen en hun Arabische burens zich verzetten tegen de V.N.-resolutie, maar men kan deze weigering onmogelijk uit haar historische context halen. Als gevolg van de oorlog van 1948-49, voor de zionisten de “Onafhankelijkheidsoorlog”, veroverde de jonge staat Israël meer dan 75 % van het grondgebied en werden meer dan 700.000 Palestijnen uit hun huizen en landbouwgebieden verdreven, in vluchtelingenkampen ondergebracht of over de hele wereld verspreid.

De Palestijnse beweging, die sinds het einde van de negentiende eeuw vooral cultureel actief was, kreeg tijdens het interbellum, als reactie op de toenemende zionistische kolonisering, steeds meer een sociaal en militair karakter (onder meer door stakingen en guerilla-acties), en nam na 1949 haar definitief politiek profiel van nationaal bevrijdingsfront tegen de joodse staat aan. Het “Palestijnse vraagstuk” stond op de internationale agenda. Tijdens de eerste veertig jaar, tot aan de koerswijziging van de nationale bevrijdingsorganisatie PLO (Palestinian Liberation Organisation; vertaald: organisatie voor de bevrijding van Palestina), vochten de Palestijnen voor de oprichting van een seculiere Palestijnse staat over het hele grondgebied, waarbij zij de radicale tegenstanders werden van die zionisten die van een Groot-Israël droomden, en dus hetzelfde territorium tot één joodse staat wilden omvormen. In juni 1967, toen inderdaad het hele grondgebied van Palestina, uitgebreid met de Golan-hoogvlakte en de Sinaïwoestijn, door het Israëlische leger werd veroverd, leek de verwezenlijking van die groot-zionistische droom nabij.

De in Israël gebleven Palestijnen, die intussen tot meer dan 800.000 inwoners waren aangegroeid, aanvaardden het Israëlische staatsburgerschap en begonnen hun strijd voor gelijkberechtiging in de joodse staat.

De Palestijnen in de bezette gebieden bleven, onder leiding van de PLO en van een aantal radicalere, marxistisch of islamitisch geïnspireerde organisaties, voortstrijden “voor de bevrijding van Palestina”. Het was de periode van de commandoraiden, de vliegtuigkapingen en de “verzetsacties”, die door de Israëlische regering en de publieke opinie als “terroristische acties” werden geïnterpreteerd en krachtadig bestreden.

Op 9 december 1987, na twintig jaar bezetting, werd deze onzalige patstelling doorbroken door de Intifada (volksopstand), waarbij de inwoners van de bezette gebieden een prominentere rol in het verzet gingen spelen.

Intussen was de PLO, vooral na de oorlog in Libanon (1982), tot het inzicht gekomen dat een militaire oplossing (lees: overwinning) onmogelijk geworden was, en dat men rekening moest houden met de feitelijke verhouding van de krachten in de regio. Nog geen jaar na de uitbreken van de Intifada werd door de leiding van de PLO gesproken over de erkenning van de staat Israël binnen de grenzen van 1967. Maar ook in Israël

begon men zich af te vragen of de gewelddadige onderdrukking van deze volksopstand niet het moreel en democratisch karakter van de joodse staat aan het vergiften was, en of men niet stilaan de onvoorwaardelijke steun van de internationale opinie, in het bijzonder van de VS, aan het verliezen was. Na veertig jaar bestaan van Israël en meer dan twintig jaar bezetting was de tijd rijp om de hele situatie opnieuw te bekijken. Tenslotte had het vredesverdrag van 1978 met Egypte bewezen dat men, met de nodige toegevingen – in dit geval de ontruiming van de Sinaiwoestijnen de afbraak van de joodse nederzettingen die daar gevestigd waren – wel degelijk vrede kon sluiten met een grote Arabische buurstaat.

De nederzettingenpolitiek op de Westelijke Jordaanoever en in de Gaza-strook, die nog onder de regering van de Arbeiderspartij begonnen was en na de overwinning van het Likoedblok onder Menachem Begin agressief werd bevorderd, schiep echter een nieuw hindernis voor de oplossing van het conflict. Nu was er niet langer sprake van de geleidelijke terugtrekking van een bezettingsleger tegen het verzet in van de groot-zionistische ideologen, maar van het lot van een groep joodse kolonisten, die intussen bijna 10 % van de bevolking uitmaakte. De harde kern ervan bestond uit een coalitie van extreem-nationalisten en religieuze fundamentalisten die geen vierkante centimeter van de “heilige bijbelse grond” wilden afstaan.

Dat de eerste contacten tussen Israël's en Palestijnen, die zouden leiden tot de Oslo-verdragen, toch werden gelegd, heeft wellicht te maken met de bijzonder zwakke positie van de palestijnse partner na de Golfoorlog. Door zijn openlijke steun aan Saddam Hoessein had Arafat bijna alle diplomatiek krediet in het Westen verloren. De uittocht van honderdduizenden Palestijnse werknemers uit de Golfstaten leidde tot een ineenstorting van de al wankelende Palestijnse overlevingseconomie in de bezette gebieden, en tot de afbraak van een groot gedeelte van de sociale voorzieningen die de PLO met de bijdragen van deze buitenlandse Palestijnen had bekostigd. Daarbij kwam nog dat de oude Palestijnse Moslim-Broederschap, die zich tot dan toe beperkt had tot culturele en religieuze agitatie en organisatie, zich sinds het begin van de Intifada ook politiek profileerde, onder meer in HAMAS en in de radicaal islamitische JIHAD. Dankzij haar inplanting in de bevolking, en vermoedelijk met buitenlandse steun (van Iran en van Palestijnen in de diaspora?), bouwde ze een eigen netwerk van sociale voorzieningen en diensten op, dat de hegemonie van de PLO dreigde aan te tasten.

Louter strategisch gezien was dit voor de Israëlische regering dus een ideaal moment om de onderhandelingen in alle ernst aan te vatten. Maar ook de Israëlische zakenwereld had ingezien dat de economische voordelen van de bezetting niet langer opwogen tegen de enorme risico's, en begon zich discreet positiever op te stellen tegenover het Israëlische vredeskamp, met name tegenover de bij de Arbeiderspartij aanleunende massabeweging “Vrede Nu”. Die had haar mobilisatiekracht bewezen tijdens de oorlog in Libanon en vooral na de slachtpartijen in de Palestijnse kampen van Sabra en Shatila. Bovendien kon de nieuwe coalitie van de Arbeiderspartij met de linkse Meretzpartij* op een parlementaire meerderheid rekenen om de onderhandelingen stap voor stap voort te zetten. Men mag daarbij niet vergeten dat de eerste ronde van die onderhandelingen reeds ingezet was onder de Likoedregering van premier Yitzhak Shamir – met de conferentie van Madrid in oktober 1991 – wat uiteraard de taak van de Arbeidersregering vergemakkelijkte.

Deze eerste onderhandelingsronden liepen evenwel voortdurend vast op de eis van de Palestijnen om met een eigen delegatie aan de besprekingen deel te nemen, terwijl Israël alleen wilde praten met een gezamenlijke Jordaans-Palestijnse delegatie, waarin trouwens geen enkele Palestijn van de PLO of uit het officieel geannexeerde Jeruzalem mocht zetelen. De Palestijnen omzeilden deze verbodsbepalingen onder meer door het oprichten van een Adviesraad waarvan wel inwoners van Jeruzalem deel uitmaakten, en voorts door geen enkele stap te zetten zonder de impliciete goedkeuring van de Palestijnse Nationale Raad (PNC) en de PLO. Iedereen wist dit, en toch brak de Israëlische regering de onderhandelingen niet meteen af. Dit bewijst dat men rekening hield zowel met de Palestijnse realiteit als met de reacties van de Israëlische rechterzijde. Meer nog: het feit dat men in 1993 zonder grote verbazing “ontdekte” dat er in Noorwegen intussen geheime parallelonderhandelingen bezig waren, waarop de echte afspraken zouden worden gemaakt, toont aan dat men de Israëlische publieke opinie rijp achtte voor diepgaande veranderingen, tenminste op middellange termijn.

DE AKKOORDEN VAN OSLO: WAT STAAT ER IN?

Op 9 september 1993 erkenden Israël en de PLO elkaar officieel (in brieven van Yitzhak Rabin en Yasser Arafat), en op 13 september 1993 ondertekenden ze de Principeverklaring tijdens een historische plechtigheid in het Witte Huis. Deze Principeverklaring, in feite de samenvatting van de akkoorden van Oslo, werd de basis van alle verdere onderhandelingen en van de afwikkeling van wat nu “het vredesproces” (the peace process) wordt genoemd. Hier volgt een samenvatting van de belangrijkste punten ervan.

1. het doel van de onderhandelingen is het opzetten van een Palestijns gezag voor een Interim Zelfbestuur. Deze raad wordt verantwoordelijk voor de Palestijnse bevolking op de Westelijke Jordaanoever en de Gaza-strook, en dit voor een overgangsperiode van vijf jaar.
2. Er zullen vrije en algemene verkiezingen worden gehouden voor een Palestijnse raad. Deze verkiezingen zullen niet later plaatsvinden dan 13 juli 1994.
3. De jurisdictie van de Raad die verkozen wordt, strekt zich uit over de Westelijke Jordaanoever en de Gaza-strook. Voor beide partijen vormen deze gebieden samen één territorium, waarvan de integriteit gedurende de overgangsperiode bewaard zal blijven.
4. De periode van vijf jaar begint na de Israëlische terugtrekking uit Gaza en Jericho. Niet later dan het begin van het derde jaar van de overgangsfase zullen de definitieve onderhandelingen beginnen, onder meer over Jeruzalem, de vluchtelingen, de veiligheid, de nederzettingen, de grenzen, de relaties met andere buurstaten en alle andere onderwerpen van gemeenschappelijk belang. Akkoorden uit de interimperiode zijn niet bindend voor deze definitieve onderhandelingen.

5. De Palestijnen verkrijgen gezag over: opvoeding, gezondheid, sociaal welzijn, directe belastingen en toerisme.

Er wordt een Palestijnse politiemacht opgericht.

6. Er volgen onderhandelingen over de overdracht van het Israëliisch Militair Gezag aan de Raad, over de wetgevende en uitvoerende bevoegdheden van de Raad, en over de oprichting van een onafhankelijk Palestijns rechtssysteem. De raad zal onder meer oprichten: een Palestijnse elektriciteitsmaatschappij, een bestuur van de zeehaven van Gaza, een Ontwikkelingsbank en een bestuur van Land en Water.
7. De Palestijnse politie zorgt voor de interne orde. Het Israëliisch leger blijft zorgen voor de verdediging tegen aanvallen van buitenaf en staat in voor de veiligheid van alle Israëli's in de Palestijnse gebieden.
8. er komt een Gezamenlijk Israëliisch-Palestijns Verbindingscomité dat de uitvoering van de Principeverklaring zal coördineren.
9. Een Israëliisch-Palestijns Comité zal worden opgericht voor de ontwikkeling van de Westelijke Jordaanoever en de Gaza-strook.
10. Een gemeenschappelijk Comité zal zich uitspreken over de toelatingsvoorwaarden van personen die van de westelijke Jordaanoever en de Gaza-strook werden verplaatst (displaced).
11. Niet later dan de vooravond van de Palestijnse verkiezingen zal begonnen worden met de heropstellingen (redeployment) van het Israëliische leger. De troepen zullen in principe heropgesteld worden buiten de bevolkte zones. Verdere heropstellingen zullen plaatsvinden naar gelang van de veiligheidsbehoeften en van de mate waarin de Palestijnse politie erin slaagt de interne orde te handhaven.
12. Israël zal zich volgens afspraak uit Gaza en Jericho terugtrekken.
13. Geschillen die het gevolg zijn van uiteenlopende interpretaties van de Principeverklaring worden door het Gezamenlijk Verbindingscomité beslecht. De partijen kunnen een beroep doen op een nog samen te stellen, voor beide zijden aanvaardbare Arbitrageraad.
14. Multilaterale Israëliisch-Palestijnse werkgroepen zullen een soort van Marshall-Plan uitwerken voor de Westelijke Jordaanoever en de Gaza-strook.

De Principeverklaring wordt aangevuld met vier bijlagen. In de verklaring bij Bijlage II staat de volgende paragraaf:

“Het is duidelijk dat, na de Israëliische terugtrekking, Israël verantwoordelijk blijft voor de buitenlandse veiligheid en voor de interne veiligheid en orde van de nederzettingen en de Israëli's. Israëliische strijdkrachten en burgers mogen vrij de wegen in de Gaza-strook en Jericho blijven gebruiken.”

Intussen weten we dat de streefdata, met als eindpunt 13 december 1998, ofwel reeds verschoven werden ofwel niet langer als haalbaar worden beschouwd. Dat heeft te

maken zowel met het delicate en complexe karakter van de “niet-behandelde materies als met een soort wedloop tegen de tijd, waarvan het resultaat (de “feiten aan de grond”) mee de uitslag van de laatste onderhandelingen zal bepalen. Verder zijn er een aantal belangrijke terminologische problemen, waarvan ik er enkele aanstip:

- De term “Palestina” komt nergens in voor, slaat niet op een politieke entiteit. De gebruikte term is gewoon een geografische aanduiding. Daarmee wordt uiteraard de hele discussie over de oprichting van een eigen Palestijnse staat uitgesteld of vermeden.
- Er is een groot verschil tussen “terugtrekking” (withdrawal) en “heropstelling” (redeployment) van het leger. In het tweede geval blijft het leger in de bezette gebieden gestationeerd, wat inderdaad het geval is.
- De voorgestelde concrete stappen die naar de autonomie moeten leiden, stemmen niet overeen met de intentieverklaringen over samenwerking en ontwikkeling.
- De bepaling over het recht van de Israëlsche burgers en militairen om vrij de wegen te gebruiken, komt erop neer dat de Palestijnen niet helemaal soeverein zijn op hun eigen grondgebied.

DE AKKOORDEN VAN OSLO: WAT STAAT ER NIET IN?

Het is duidelijk dat de “kernproblemen” naar een latere datum verschoven werden, omdat men anders nooit tot deze Principeverklaring had kunnen komen. Veel minder duidelijk is hoe men deze problemen zal kunnen oplossen.

Om te beginnen is er het probleem van de vluchtelingen: meer dan twee miljoen Palestijnen wonen ofwel in vluchtelingenkampen in de Bezette Gebieden, Jordanië, Libanon en Syrië, ofwel in de diaspora over de hele wereld. Door de Wet op de Terugkeer (1950) kunnen alleen joden naar Israël “terugkeren”, dus niet de Palestijnen. Intussen zijn hun dorpen en wijken, ongeveer 400, van de kaart verdwenen, of in elk geval ingenomen door joden die daar nu al twee generaties lang wonen. De meeste Palestijnen beseffen dat een terugkeer vrijwel onmogelijk is geworden, maar ze eisen, als ontheemden, een redelijke compensatie voor hun verlies. Dit zal echter niet alleen zware financiële gevolgen hebben voor Israël, maar het zal ideologisch moeilijk te verteren zijn, omdat Israël nog steeds officieel volhoudt dat die mensen vrijwillig vertrokken zijn en dus al hun rechten hebben verloren, ook al wordt deze stelling reeds een tiental jaren lang door de belangrijkste Israëlsche historici verworpen. En verder zal de Palestijnse regering het moeilijk krijgen met een harde kern onder de vluchtelingen, die zich om principiële redenen verzet tegen een vergoeding en gewoon naar huis terug wil.

De oplossing van het probleem van de meer dan 200 joodse nederzettingen – alles samen ongeveer 140.000 mensen in de Bezette gebieden, en 140 tot 150.000 in het Palestijnse Oost-Jeruzalem – kan uitlopen op een gewapend conflict tussen het Israëlsche leger en de kolonisten, die uit fundamentalistische of extreem-nationalistische overwegingen (of beide tegelijk) beweren dat zij de speerpunt zijn van het “echte” zionisme en de uitvoerders van Gods wil: met name de bevrijding van

Eretz Israël uit niet-joodse handen. We mogen niet vergeten dat uitgerekend de Palestijnse gebieden het kernland zijn van het bijbelse “Judea en Samaria”, waar het de zionisten oorspronkelijk en ideologisch om te doen was. Welke Israëlische regering zal het wagen zich met geweld tegen deze mensen te verzetten, en hoe kan men verwachten dat zij, in een situatie die te vergelijken is met die van de Palestijnen in Israël, als loyale burger in de Palestijnse staat zouden leven? Het Palestijnse Gezag heeft aangeboden hun dezelfde rechten te geven als aan alle andere burgers, maar het is nu juist hun uitgesproken bedoeling de oprichting van een dergelijke staat met alle middelen te verhinderen.

Intussen probeert Israël, door het bouwen van brede wegen, tunnels en viaducten tussen deze nederzettingen, een soort van streng bewaakte, met elkaar verbonden en van de Palestijnen afgescheiden enclaves te maken. Dit maakt elke reële Palestijnse staatsvorming vrijwel onmogelijk. In de ogen van de heel veel Palestijnen ligt hier de ultieme test voor de oprechte vredeswil van Israël: zolang de nederzettingenpolitiek wordt voortgezet, kan er onmogelijk van een echt “vredesproces” gesproken worden, en is het duidelijk dat de Israëli’s hun hegemonie over het hele gebied met andere middelen willen bevestigen.

De discussie over de grenzen, en daarmee ook over het recht van, alle Palestijnen ter wereld om naar hun land van herkomst, in casu de kleine Palestijnse staat, terug te keren, is een volgend ernstig struikelblok in de geplande onderhandelingen over een definitief statuut voor beide gemeenschappen. Een massale terugkeer zou het demografisch overwicht naar de Palestijnse kant doen omslaan, wat meteen het einde zou betekenen van de annexionistische Groot-Israëlische droom. Men zou namelijk moeten kiezen tussen een democratische Palestijnse meerderheid en een apartheidsregime: twee kwalen die men tot elke prijs wil vermijden.

En ten slotte is er de theologische, politieke, sociale en historische discussie over het statuut van Jeruzalem, waarover de standpunten voorlopig nog diametraal tegenover elkaar staan. Voor de Israëli’s, en met hen de meeste joden ter wereld, is het herenigde Jeruzalem de ene, eeuwige hoofdstad van het joodse volk, de heiligste plaats van de joodse godsdienst, gedurende vier eeuwen de onbetwiste hoofdstad van het joodse koninkrijk. Maar Jeruzalem is tegelijkertijd een van de heiligste plaatsen van het christendom en van de islam, een bedevaartsoord voor alle gelovigen van de drie monotheïstische godsdiensten. Gedurende negen eeuwen was Jeruzalem een Arabische stad, en vandaag is Oost-Jeruzalem nog steeds de woonplaats van ongeveer 140.000 Palestijnen, van wie vele families daar reeds honderden jaren ononderbroken geleefd, gewerkt en gebouwd hebben. De Israëlische annexatie van Oost-Jeruzalem werd nooit door de Verenigde Naties en de internationale gemeenschap erkend, evenmin als de nederzettingenpolitiek van joodse wijken op de heuvels van Oost-Jeruzalem of de vestiging van joodse gezinnen in het Palestijnse gedeelte van de stad. Het Palestijnse Gezag verzet zich niet tegen de gedeelde gemeentelijke administratie van Jeruzalem, en moslims en christenen delen met de joden de overtuiging dat de heilige plaatsen van de stad toegankelijk moeten blijven voor de gelovigen van alle godsdiensten. De kern van het probleem ligt in de eis van zowel Israëli’s als Palestijnen dat Jeruzalem erkend zou worden als de legitieme hoofdstad van beide volkeren op gelijke voet. Evenmin als de Israëli’s kunnen de Palestijnen genoegen nemen met een eigen staat zonder Jeruzalem: Tel Aviv noch Nabloes komen om historische, religieuze en symbolische redenen voor deze functie in aanmerking.

Paradoxaal zou men kunnen stellen dat het centrum van de diepste meningsverschillen en grootste wrijvingen, ook de plaats zou kunnen worden waar de verschillende godsdiensten en culturen elkaar ontmoeten en leren met elkaar in vrede te leven – zoals de hebreeuwse etymologie van de naam “Jeroesjalajim” aanduidt.

Maar deze oplossing, die door een aantal verlichte Palestijnen en Israëlsche joden wordt voorgesteld, ligt in de praktijk aan het uiterste einde van het vredesproces, dat vooral het proces van een langzame, pijnlijke en daarom bijzonder moeilijke mentaliteitsverandering moet zijn, indien de vredesonderhandelingen meer willen worden dan intentieverklaringen gekoppeld aan wederzijdse afscherming. De oplossing van het conflict in Hebron, ook een van de heiligste steden voor moslims en joden, zal een graadmeter worden van de vredesbereidheid van beide volkeren, en het ziet er voorlopig niet naar uit dat dit conflict zonder heftige rellen en bloedvergieten zal worden beslecht.

EIN BREIRA. WAT IS HET ALTERNATIEF,

“Ein breira”, we hebben geen keuze, was jarenlang de slogan van de zionistische hardliners. Door de ontwikkelingen sinds de Intifada en het beginnende vredesproces hebben de vredesactivisten zich deze leuze ook eigen gemaakt: de enige zekerheid voor het voortbestaan en de bloei van Israël is een rechtvaardige en vredevolle, diplomatieke oplossing van het Israëlsch-Palestijns conflict. Deze rechtvaardigheid, een van de voornaamste deugden van de joodse geschiedenis en cultuur, houdt niet alleen het recht in op veiligheid en soevereiniteit voor beide volken, maar ook de reële kans op een menswaardig bestaan.

Zolang de reconversie van de Palestijnse economie niet voor de meerderheid van de bevolking voelbaar wordt, zal de materiële, zichtbare ellende een vruchtbare voedingsbodem blijven voor wantrouwen, haat en religieus fanatisme, en komt er geen einde aan de hopeloze spiraal van terrorisme en repressie. Zolang ook zal Israël zich gedwongen zien om, als een overbewapende staat, zijn veiligheid te verdedigen, zonder dat het de kans krijgt om als een normale Midden-Oosterse staat met zijn Arabische burens te leven en samen te werken. Pas wanneer de vrede langzamerhand een alledaagse realiteit wordt, zal de zionistische droom van een veilige, welvarende, democratische en tolerante joodse staat verwezenlijkt kunnen worden.

De verwezenlijking van dit zionistisch ideaal zal tegelijk het einde betekenen van het defensieve zionisme zoals we dat tot nog toe gekend hebben, en wellicht een terugkeer naar het open, humanistische zionisme van een Martin Buber en een Jeshajahoe Leibowitz. Het defensieve, harde zionisme was een begrijpelijke reactie op tweeduizend jaar antijudaïsme* en antisemitisme. De profetische visie van Buber, Leibowitz, Amos Oz, David Grossman en zovele andere Israëli's en joden is van een geheel andere aard, en voor de Arabische burens eerder een intellectuele, technische en spirituele verrijking dan een bedreiging. Ze kan, indien de hierboven opgesomde reële knelpunten op een voor alle partijen aanvaardbare manier opgeruimd kunnen worden, een opgave betekenen voor de komende Israëlsche generaties. Of het ooit zover zal komen, kan vandaag niemand met een beetje realiteitszin voorspellen, maar het alternatief werd uitgetest en is in feite mislukt.

Er is geen andere keuze, voor de Israëli's noch voor de Palestijnen: "Ein breira".

NAWOORD

Oppervlakkig gezien verandert de situatie in het Midden-Oosten bijna iedere dag, afhankelijk van een terroristische aanslag, een uitspraak van een Arabisch leider of het bezoek van een Amerikaans diplomaat, zodat het onmogelijk lijkt, om ook maar iets zinnigs over de Israëlisch-Palestijnse actualiteit te schrijven, dat een week later al niet achterhaald zou zijn. Paradoxaal kan men echter met even goede argumenten beweren, dat er sinds ten minste 1947 niets fundamenteels veranderd is, dat anders gezegd de crisis niet conjunctureel, maar structureel is. Deze crisis zit in de structuur zelf van het zionisme ingebouwd, dat in principe nooit het bestaan van een autonome Palestijnse staat zal toestaan, omdat het zich blijft beroepen op het bijbelse eigendomsrecht over de hele regio.

Elke toegeving in de richting van een ruil van "land voor vrede" berustte daarom op een dubbel misverstand: ten eerste is dit "land" in geen geval de rechtmatige eigendom van de staat Israël, en dat volgens alle resoluties van de Verenigde Naties, en ten tweede mogen we niet vergeten, dat "vrede" (sjaloom, salaam) duidelijk niet hetzelfde betekent voor beide kampen.

Indien deze analyse klopt, zijn we helemaal niet aan het einde van het conflict aanbeland, maar bevinden we ons midden in de spiraal van geweld en onrecht die – en hier is de volgorde uiterst belangrijk – begon met deportaties en landroof, waarop met geweld en terreur (wat niet hetzelfde is) werd gereageerd, waarop de repressie harder werd, wat dan weer nieuwe gewelddaden uitlokte en, wie zal het zeggen, ofwel kan eindigen in een met scherp gewapende nieuwe Intifada die de vernietiging van de Palestijnen zou betekenen of, op latere datum, de afrekening in de vorm van een nieuwe holocaust en het definitieve einde van Israël. Merkwaardig genoeg lijkt slechts een minderheid van de Israëli's dat te willen inzien, en groeit ook bij de Palestijnen de wil om dan toch maar tot de gewapende confrontatie over te gaan. Het nu in elk geval geneutraliseerde vredesproces had nochtans aangetoond, dat men het anders wilde en kon aanpakken, zelfs al is intussen duidelijk gebleken, dat ook de regering Rabin-Peres niet veel verder wilde gaan dan de militair gecontroleerde bantoestanisering* van Palestina. Maar er heerste een gevoel van hoop in de verwachting, dat men elkaar wellicht beter zou leren kennen en vandaar wellicht verder kon gaan. Die hoop werd door premier Netanyahu vermoord, en elke terreurdaad van HAMAS of de JIHAD speelt daarom in zijn kaarten. Indien er geen einde komt aan dit noodlottige bondgenootschap van de onverzoenlijken, zal de meerderheid van de bevolking, die in beide landen uit gewone mensen bestaat, daar zwaar moeten voor boeten.

LUDO ABICHT

In dit artikel zijn een aantal teksten verwerkt die tussen 1990 en 1996 in het tijdschrift STREVEN werden gepubliceerd.

WOORDVERKLARING

Deze lijst verklaart de woorden die met een asterisk gemerkt zijn.

Antijudaïsme: term die de anti-joodse ideeën, gevoelens en handelingen dekt die uit naam van de christelijke leer vanaf de vierde eeuw tot aan de Verlichting de relatie tussen de christelijke meerderheid/overheid en de joden in de diaspora bepaald hebben; niet te verwarren met het seculiere, pseudo-wetenschappelijke en politieke antisemitisme, dat eerst aan het begin van de negentiende eeuw ontstaan is en pas in de jaren 1870 zijn naam gekregen heeft (W. Marr).

Bantoestanisering: de Bantoestans in Zuid-Afrika waren in politiek en economisch opzicht veel levensvatbaarder dan welke van de stukken grondgebied die uiteindelijk eventueel tot een “Palestijnse Staat” worden benoemd. Daarnaast verstrekte Zuid-Afrika de Bantoestans aanzienlijke subsidiebedragen. Israël verstrekt de districten evenwel geen cent en laat ze aan de Palestijnse autoriteiten over. Een ander wezenlijk verschil is dat Zuid-Afrika’s Bantoestans internationaal niet werden erkend; hun bestaan werd eerder veroordeeld. Een eventuele “Palestijnse staat”, die op aanzienlijk minder legitimiteit kan bogen, zal door de internationale publieke opinie bejubeld worden als weer een “historisch compromis” onder het beschermheerschap van de “onbaatzuchtige bemiddelaar” (Noam Chomsky: citaat uit “World Orders Old and New”; New York (Columbia University Press) 1996 (tweede vermeerderde druk); p. 276).

Meretzpartij: coalitie van de verschillende vredespartijen met de links-socialistische MAPAM, een afsplitsing van de Arbeiderspartij. Likoed, de regeringspartij, steunt vooral op Sefardische (Jeminitische en Noord-Afrikaans joodse) kiezers en op voorstanders van de harde lijn. De Arbeiderspartij, grotendeels Asjkenazim (uit Oost-Europa afkomstige joden) en verbonden met de nationale vakbond (Histadroet) is ongeveer even groot. Waardoor kleinere partijen als Meretz (van links) en religieuze of nationalistische partijen van rechts zoals *onder meer* Shas (Sefardische orthodoxen) nodig zijn voor een regeringsmeerderheid.

V.N.-resolutie 181 (II) op 29 november 1947: d.i. het officiële voorstel of plan voor de verdeling van het Mandaatgebied Palestina in een Arabische, een joodse en een internationale zone (Jeruzalem).

3. Palestina: het Geroofde Land

HET ZIONISME

IDEOLOGIE ACHTER 'HET MIRAKEL ISRAEL'

Op het einde van de negentiende eeuw kende Europa een opstoot van antisemitisme. In tsaristisch Rusland braken moorddadige vervolgingen (pogroms) tegen joden uit. Dit verschijnsel was niet nieuw, het was een 'traditie' in christelijk Europa. Zo werden bij het begin van de kruistochten de joden van het Rijnland uitgemoord, en ook daarna kende Europa nog regelmatig gewelddadige jodenvervolgingen. De pogroms waren uiterst wreedaardig. De antisemitische hetze verbreidde zich van Oost- naar West-Europa, onder meer naar Duitsland en Frankrijk. Als reactie hierop ontstond onder de Oost-Europese joden het zionisme.

Het zionisme werd als beweging gesticht door de Oostenrijkse journalist Theodor Herzl die de zaak Dreyfus* volgde. In zijn geschriften zocht hij naar een oplossing voor het antisemitisme. Anders dan progressieve joden als Moses Mendelsohn of Karl Marx, die een oplossing zochten in een bundeling van alle progressieve krachten tegen al wat reactionair was, en dus ook tegen het antisemitisme, zocht hij het in de vlucht. Het antisemitisme was voor hem iets eeuwig en onafwendbaars. Herzl zag de oplossing in het stichten van een eigen zuiver joodse staat. In een staat waarin geen niet-joden leven, kan ook geen antisemitisme heersen, was zijn redenering. Zijn bekendste boek, 'Der Judenstaat' (1896), is tot op heden nog steeds het basisdocument voor het zionisme.

Wat willen de zionisten*?

- Zij willen een joodse staat stichten in Palestina door het land te koloniseren met joodse boeren en arbeiders.¹
- "Wij zullen er voor Europa een bruggenhoofd naar Azië vormen, een bolwerk van de beschaving tegen de barbarij."²
- Het land zal zich uitstrekken "van de beek in Egypte (de Nijl) tot de Eufraat".³
- Men moet de plaatselijke bevolking "geen werk geven"⁴, tenzij het "droogleggen van moerassen en het uitroeien van slangen"⁵, en daarna moet men ze "ongemerkt over de grens zetten".⁶

¹ Programma van het Eerste Zionistencongres in Bazel, 1897, in I. Cohen, *Le mouvement sioniste*, Parijs 1946, p. 70-71.

² T. Herzl, *Complete Diaries* (ed. R. Patai), New York 1960, p. 45.

³ T. Herzl, *Gesammelte Zionistische Werke*, Tel Aviv 1934. Hierin heet het "... vom Bach Ägyptens bis an der Euphrat", en in T. Herzl, *Alteneuland*, Haifa 1960, p. 53 is Damascus een 'Israëlische' stad.

⁴ T. Herzl, *Gesammelte Zionistische Werke*, t. II, p. 98.

⁵ T. Herzl, *Gesammelte Zionistische Werke*, t. II, p. 108-109.

⁶ T. Herzl, *Gesammelte Zionistische Werke*, t. II, p. 98.

De kenmerken van het zionisme - racisme en expansionisme - zijn hier op hun scherpst geformuleerd. Toen waren begrippen als racisme, kolonialisme en expansionisme nog geen 'vieze' woorden. Heel de Europese burgerij dacht zo, en men kon die dingen nog rustig bij hun naam noemen.

Op het Zesde Zionistencongres in 1903 kregen de zionistische plannen vastere vorm: "Wij zullen een net van kolonies over het land spannen: eerst de haken en de sterke draden aan de randen, dan er sterke nerven doorweven en ten slotte het geheel ragfijn opvullen" (Franz Oppenheimer). Dit is het scenario dat nadien bijna woordelijk werd gevolgd bij de kolonisatie van Palestina. Bondig kunnen we stellen dat de zionisten een zuiver joodse staat in Palestina willen, zonder Palestijnen*, en met een sterke verbondenheid met het Westen. Het is een bevolkingskolonialisme, zoals tot voor kort in Zuid-Afrika.

De middelen om dit te bereiken waren veelvoudig. De zionisten zochten steun bij de grote mogendheden die de macht over het Midden-Oosten* hadden: bij het Ottomaanse Rijk, of bij de Europese imperialistische machten die het Midden-Oosten wilden koloniseren, met name Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië.

In 1917 schreef de Britse minister Lord Balfour in een naar hem genoemde verklaring, de 'Balfour Declaration', dat Groot-Brittannië de zionisten wou helpen bij de stichting van een "joods nationaal tehuis in Palestina". Vanaf 1920 bestuurden de Britten Palestina als mandaatgebied.

De zionisten in de diaspora bouwden ook een eigen structuur uit. In 1901 werd in Basel 'het Joods Nationaal Fonds' (Keren Keyameth le-Yisrael) gesticht en in 1920 'het Opbouwfonds' (Keren Hayesod) in Londen. Deze twee fondsen stonden garant voor de financiering van de kolonisering.

Ter plekke werden joodse politieke partijen gesticht, maar ook, en vooral, gewapende milities. De oudste militie 'Bar Giora' werd in 1907 in Jaffa gesticht. In 1909 verandert haar naam in 'Hashomer'.

De immigratie van joden was vanaf 1882 op gang gekomen, maar werd pas massaal na de Britse steun, de oprichting van de twee fondsen en van de zionistische milities. De Palestijnse grond werd ten dele goedschiks opgekocht (in 1947 was dit 6,7 % van het grondgebied van Palestina)⁷, maar werd vooral kwaadschiks veroverd door de milities die zich in fort-kibboetzim* vestigden. Toen de Palestijnen een onafhankelijkheidsoorlog tegen de Britten voerden in de jaren 1936-1939, stichtten de zionisten 53 kibboetzim*. Voordien waren er slechts 34 dergelijke nederzettingen.⁸

De zionisten zochten voor hun staatsopbouw niet alleen steun bij de Britse koloniale overheid, maar ook bij nazi-Duitsland dat joden massaal het land probeerde uit te zetten (de Endlösung was een beslissing die men pas na de 'Wannseekonferenz' in 1942 begon uit te voeren). Om de joden naar Palestina te krijgen werden verschillende tactieken gebruikt. Er werd bij de nazi's bedongen dat emigranten, vooraleer zij naar

⁷ Village Statistics (edited by the Departement of Statistics), Jeruzalem 1946; totaal landbezit van de joden 5,67 % (of 12,78 % van de landbouwgrond).

Survey of Palestine, Government Printer, Jeruzalem 1947, p. 566; de joden 5,78 % van het totale landbezit.

⁸ Israël Pocket Library, Immigration & Settlement, Jeruzalem 1973, p. 92-93.

Palestina trokken, in Duitsland in omscholingskampen een opleiding kregen. In 1936 waren dat er veertig.⁹

Terwijl bijna alle Amerikaanse en Europese organisaties een boycot tegen nazi-Duitsland afkondigden, voerden de Labour-zionisten druk handel met de nazi's. In het kader van de 'Ha'avara-akkoorden' die in 1933 werden afgesloten en tot het begin van de oorlog van kracht zouden blijven, kregen 16.000 kapitaalkrachtige Duitse joden de toestemming om naar Palestina te emigreren en 31.570.000 toenmalige ponden (nu enkele miljarden frank) over te dragen. Emigranten mochten van de nazi's 1.000 pond cash per persoon meenemen. De rest van hun kapitaal werd in een fonds gestort waarmee men Duitse industriële goederen in Palestina invoerde.^{9 10} Het is trouwens dankzij dit Ha'avara-akkoord (= transfertakkoord, dat de Duitse joden ook nu nog de hoogste sociale groep in Israël vormen. Met het vrijgekomen kapitaal startten zij de industrie op en bouwden riante wijken in Haifa, Natanya en Nahariya. Politieke bezwaren tegen deze akkoorden werden door Ben Goerion* weggewimpeld. De staatsopbouw ging immers voor alles.

“Als men mij voor de keuze plaatst en zegt dat ik alle kinderen in Duitsland kan redden door ze naar Engeland te laten vertrekken of dat ik maar de helft kan redden door ze naar Eretz Israël te laten komen, dan kies ik voor de tweede mogelijkheid.”¹¹ Deze uitspraak van de toekomstige minister-president van Israël dateert van enkele dagen na de Kristallnacht*.

De partij van Begin* en Shamir* ging nog verder; beiden mannen waren fascist. Begin 1941, de Tweede Wereldoorlog was dan al een jaar bezig en de Kristallnacht al tweemaal herdacht, deden zij een voorstel ('Vorschlag') voor de oplossing van het jodenvraagstuk in Europa en voor de actieve deelname van de 'Irgoen' (destijds de naam van hun partij) aan de oorlog aan de zijde van Duitsland, waarbij zij een samenwerking voorstelden tussen het “Deutsche Volk und das Volkisch-Nationale Hebräertum”.¹²

De officiële Israëlische geschiedschrijving ontkent die feiten niet, maar beschouwt ze als een voetnoot in de geschiedenis, en wil ze (doen) vergeten. Daarom heeft ze het voortdurend over de moefti* van Jeruzalem, die met de nazi's collaboreerde. De Groot-moefti* van Jeruzalem is een functie die door de Britten werd ingesteld. In de jaren dertig werd de functie bekleed door Amin al Hoesseini, een afstammeling van één van de belangrijkste notabele families van de stad. In de jaren twintig had hij geprobeerd om de leiding te nemen van het verzet tegen de zionistische immigratie en de Britse kolonisatie, maar hij was in de jaren dertig op zijn linkervleugel voorbijgestoken door Azzadin al Qassam (naar wie nu de Militaire vleugel van HAMAS genoemd is, maar die voordien vooral door het marxistische 'Volksfront' als boegbeeld werd gebruikt). De Qassamieten startten de grote Palestijnse revolutie in 1936 en leidden die tot in 1939. In dat jaar konden de Britten de opstand neerslaan, dankzij de steun van zionistische milities (waarin ondermeer Moshe Dayan* en Yigal Allon* dienden). Amin al Hoesseini werd dus gemarginaliseerd door de revolutie. Vanuit de redenering dat de vijanden van zijn vijanden zijn vrienden waren, schaarde

⁹ F. Nicosia, *The Third Reich and the Palestine Question*, London 1985, p. 58-60, 217.

¹⁰ Israël Pocket Library, *Immigration & Settlement*, Jeruzalem 1973, p. 31.

¹¹ L. Brenner, *Jews in America today*, Londen 1986, p. 176.

¹² L. Brenner, *Zionism in the Age of Dictatorship*, Londen 1983, p. 267.

hij zich opportunistisch achter de nazi's. Hij ging voor hen hulptroepen ronselen onder de Bosnische moslims.

Westerse populariserende geschiedenisboeken hebben het wel over de nazi-sympathie van de mufti, maar geen enkel vermeldt de economische Ha'avara-akkoorden van de Labour-zionisten met de Nazi's of het voorstel tot politieke samenwerking van de fascistische Irgoen-partij (nu opgegaan in Likod).¹³

Het waren vooral de Britten die tot het begin van de Tweede Wereldoorlog de joodse emigratie naar Palestina steunden, zowel politiek als militair (o.a. door het opleiden van zionistische militieën). Pas na het neerslaan van de Palestijnse opstand in 1939 zouden zij - in beperkte mate - beginnen rekening houden met de verzuchtingen van de oorspronkelijke Arabische bevolking en de immigratie van joden beperken. Maar op dat moment waren de zionisten sterk genoeg om hun eigen weg te gaan.

Na de Tweede Wereldoorlog ging de Arbeiderspartij, de hoofdstroming binnen het zionisme - de rechterzijde was al eerder anti-Brits geworden - zich van de Britten losmaken en de onafhankelijkheid nastreven. In 1948 slaagde ze daarin.

HET ONTSTAAN VAN DE STAAT ISRAEL

Na de Tweede Wereldoorlog wilden grote groepen joodse overlevenden van de nazikampen naar Palestina emigreren. Zowel de Verenigde Staten als West-Europa sloten hun deuren. De Sovjetunie had al in de jaren dertig massaal joodse vluchtelingen opgevangen: van de 2.563.000 joden die tussen 1935 en 1943 het nazi-bewind konden ontvluchten, trok de overgrote meerderheid naar de Sovjetunie. Palestina werd nu het enige overblijvende toevluchtsoord.¹⁴

Tussen 1933 en 1945 immigreerden een kwart miljoen Europese joden naar Palestina; daardoor verdrievoudigde de joodse bevolking van Palestina in iets meer dan tien jaar.

Deze massale inwijking van Europese joden in Palestina dreef de spanningen ten top, en de Britse koloniale mogendheid verloor de controle over de situatie. Ze kondigde haar terugtrekking aan. Daarop probeerden de Verenigde Naties een oplossing uit te werken. Verschillende oplossingen, meestal verdelingsplannen, werden opgesteld. Op 29 november 1947 werd een voorstel tot verdeling van het grondgebied goedgekeurd. Dit verdelingsplan, hoewel niet bindend, moet aangezien worden als een aanbeveling van de Algemene Vergadering van de V.N.

Op 27 april 1969 hield de Amerikaanse rabbijn Elmer Berger in de staatsuniversiteit van Louisiana een voordracht, waarin ook het verdelingsbesluit van november 1947 ter sprake kwam. Volgens hem heeft de zionistische propaganda aan veel mensen een verkeerd beeld gegeven van wat de V.N. toen in werkelijkheid gedaan hebben.

“In de eerste plaats was het alleen een aanbeveling. De Algemene Vergadering die de verdelingsresolutie voorstelde en aanvaardde, had toen nog niet het gezag om iets anders te doen dan aanbevelen.

¹³ Bijvoorbeeld: Chris Borms, *De Zonen van Abraham*, Leuven 1980, p. 21-23.

¹⁴ N. Weinstock, *Le Sionisme contre Israël*, Parijs, 1969, p. 146.

Ten tweede, de verdeling was niet onvoorwaardelijk. Ze moest vergezeld gaan van een economische unie en het toekennen van een internationaal statuut aan Jeruzalem.

Ten derde, aan de Veiligheidsraad werd opgedragen het verdelingsplan te verwezelijken, zo mogelijk met vreedzame middelen”.

Welnu, feit is dat aan geen van die voorwaarden ooit is voldaan. De Arabieren verwierpen het idee van verdeling in zijn geheel, zoals zij ook al eerder met dergelijke voorstellen hadden gedaan. De zionisten waren gekant tegen een concreet voorstel en aanbevolen grenzen, en zij waren verdeeld. Meer strijdbare groepen onder hen, stilzwijgend gesteund door de officiële zionistische structuur, begonnen begin 1948, nog voordat de verdeling zou ingaan, plannen te ontwikkelen en uit te voeren met een tweevoudige bedoeling, nl. het gebied van de voorgestelde ‘joodse staat’ te vergroten, en de omvang van de daar wonende Arabische bevolking te verminderen.

De situatie eind 1947 en begin 1948 was volgens een kenner van het internationaal recht, Quincy Wright, ‘een burgeroorlog in rechtsbevoegdheden op het gebied Palestina’.

De situatie was zo ernstig en het verdelingsplan bleek zo weinig uitvoerbaar, dat de Veiligheidsraad op 1 april 1948 een resolutie aannam om in een speciale zitting van de Algemene Vergadering het probleem Palestina opnieuw te bekijken.

Die zitting vond plaats op 20 april, en vooral de VS pleitten voor het opgeven van de verdeling en het vestigen van een ‘trusteeship’ (organisatie van toezicht) van de V.N. over Palestina. Terwijl dit voorstel nog ter discussie stond, verklaarde de zionistische schaduwregering op 15 mei 1948 geheel eenzijdig de onafhankelijkheid van de staat Israël.¹⁵

Die joodse staat bestreek ca. 4/5 van het grondgebied van Palestina (nl. 78 %). Een veel groter gebied dan wat in het verdelingsplan van 1947 was voorzien. Grote delen van Galilea en de Negev, die waren toegewezen aan de Arabische staat, net als de steden Jaffa, Nazareth, Akka en Beersheba werden zo Israëls gebied. Israël werd dus niet opgericht door een goedkeuring in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Israël was niet het resultaat van het verdelingsplan. Evenmin kreeg Israël zijn onafhankelijkheid van de Britse mandaatmacht. Israël werd uit oorlog geboren.

De bevolking in Palestina werd eind 1947 - begin 1948 op 1.912.000 inwoners geschat, van wie 1.303.887 Palestijnen (of 68,1 % van de bevolking) die 93 % van de grond bezaten.

Het verdelingsplan van de V.N. voorzag in drie deelstaten: het stadsgebied Jeruzalem met een lichte Arabische meerderheid (105.000 Arabieren en 100.000 joden), een Arabische staat met 725.000 Arabieren en een luttele 10.000 joden en ten slotte een joodse staat met, tenminste op papier, een joodse meerderheid (498.000 joden tegen 407.000 Arabieren). Maar men ‘vergat’ de 105.000 Bedoeïenen te tellen. Als men deze mensen, die effectief in de voorziene joodse staat woonden (vooral in de Negev),

¹⁵ Lucas Grollenberg, Voor een Israël zonder grenzen, Bilthoven 1970, p. 77-79.

in rekening bracht, was er een Arabisch-Palestijnse meerderheid in de joodse staat (512.000 Palestijnen tegenover 498.000 joden).¹⁶

Terwijl de meerderheid van de zionisten in de goedkeuring van dit verdelingsplan een goede gelegenheid zag om de staat Israël uit te roepen, verwierpen de Palestijnen het plan. Zij vonden het onrechtvaardig.

De leiders van de zionistische beweging trokken hun conclusies uit het verdelingsplan. Dankzij een reeks gewelddadige militaire campagnes in april en mei 1948 breidden zij hun gebied uit en verdreven zij nagenoeg de hele Palestijnse bevolking uit de joodse staat.

Dit was geen strijd tussen een joodse David en een Arabische Goliath. De zionistische troepenmacht bestond naar eigen zeggen uit meer dan 80.000 manschappen. Westerse bronnen hebben het zelfs over 97.000 mannen en vrouwen.¹⁷

De Arabische troepensterkte bedroeg volgens Arabische bronnen nauwelijks 20.000 man.¹⁸ Er was het 'ALA', het Arabisch Bevrijdingsleger, een leger van vrijwilligers opgericht door de 'Arabische Liga' na de goedkeuring van het Verdelingsplan door de Algemene Vergadering van de V.N. Bij de uitroeping van de staat Israël telde het 4.976 manschappen. Verder waren er de lokale troepen (1.563 manschappen) die afhingen van het 'Arabisch Hoog Comité', dat door het Brits bestuur als vertegenwoordiging van de autochtone bevolking was aangeduid. Tot slot waren er troepen van de Arabische legers, maar die stelden niet veel voor: troepen van Syrië, Irak, Transjordanië, Egypte, Libanon.

Syrië was pas vanaf 1946 onafhankelijk en had nog geen eigen leger. Het stuurde een brigade van 1.876 man. Irak, dat werd geregeerd door een Brits gesteunde monarchie, stuurde twee brigades (2.000 man).

Transjordanië dat door de Britten bestuurd werd (het Transjordaanse 'Arabische Legioen' had zelfs een Britse bevelhebber), stuurde drie brigades (4.500 man) die enkel rond Jeruzalem vochten. Ook Egypte werd door een pro-Britse monarchie geregeerd, en de Britse troepen lagen langs het Suezkanaal, dus tussen de twee strijdende partijen in. Het stuurde twee brigades (2.800 man). Libanon ten slotte was nog maar net begonnen aan de opbouw van een leger. De Fransen hadden het land pas in 1946 ontruimd. Het stuurde een bataljon van 700 man. De Arabische 'Goliath' telde dus volgens Arabische bron 20.415 manschappen.¹⁸ Westerse bronnen (zie boven) schatten de Arabische troepenmacht op 27.000. De Israëli's gaven wijselijk nooit cijfers, maar hadden het altijd over de 'gecombineerde Arabische legers'.

De 'stichting' van de staat Israël betekende een catastrofe voor de Palestijnen: het grootste deel van de bevolking werd verjaagd of vluchtte weg, en 418 dorpen werden verwoest. Van de ongeveer 770.000 Palestijnen bleven er amper 123.000 over. Zij werden een minderheid in eigen land. De anderen kwamen in vluchtelingenkampen terecht, in Libanon, in Syrië en Jordanië, maar ook op de Westelijke Jordaanoever en in de Gaza-strook. De 'Wet op de Terugkeer' (1950) (zie blz. 20) zorgde ervoor dat

¹⁶ Ad hoc Committee on the Palestinian Question, U.N. official records, New York 1947, p. 291-292.

¹⁷ E. Lutwakk, D. Horowitz, *The Israeli Army*, Londen 1975, p. 45.

¹⁸ W. Khalidi, *From haven to Conquest*, Beiroet 1971, p. 858-871.

deze Palestijnse vluchtelingen nooit meer konden terugkeren naar hun land en eigendommen.

DE ONTEIGENING VAN EEN HEEL LAND

Voor de Palestijnen ontstonden de problemen toen de zionisten systematisch de grond en de infrastructuur van het land begonnen over te nemen. Dat gebeurde door drie organen die de staatsopbouw ter harte namen: de 'Jüdische Colonial Bank', het 'Joods Nationaal Fonds' en het 'Opbouwfonds'. Deze drie instellingen hingen af van de 'Zionistische Wereldfederatie'.

De Jüdische Colonial Bank werd in 1899 in Londen gesticht, later veranderde ze haar naam in 'Jewish Colonial Trust'. Ze fungeerde als 'nationale bank' voor de zionistische beweging. Na het ontstaan van de staat Israël zou ze trouwens effectief onder de Hebreeuwse naam 'Bank Leumi le-Yisrael' de nationale bank worden. Ze bestaat nog steeds. Ze wordt echter niet door de staat gecontroleerd, maar door de Zionistische Wereldorganisatie.

De Jewish Colonial Trust verwierf de controle over de Palestine Potash Company, die de mineralen van de Dode zee exploiteerde, én over de Palestine Electric Company, waardoor de zionisten de energiebronnen van het land in handen kregen.¹⁹

De verwerving van de controle over het land zou moeizamer verlopen. Het 'Vijfde Zionistencongres' stichtte in 1901 het 'Joods Nationaal Fonds' ('Keren Keyameth le-Yisrael'), dat tot taak kreeg onroerend goed in Palestina te verwerven en het zo "voor eeuwig onvervreemdbaar eigendom van heel het joodse volk te maken", zoals het in de statuten werd vastgelegd. Het fonds ging vanaf dan hoofdzakelijk vruchtbare landbouwgrond in de kuststreek opkopen van afwezige (Libanese, Syrische en Turkse) grootgrondbezitters.

In 1947 kwam 6,7 % van het Palestijnse grondgebied op die manier in joodse handen.²⁰

De verwerving van ander onroerend goed dan landbouwgrond werd de hoofdtaak van het in 1921 opgerichte 'Opbouwfonds' (Keren Hayesod).²¹ Dit alles was kolonisatie door middel van kapitaal.

Daarnaast waren er echter nog andere vormen van kolonisatie. De kibboets is daarvan de bekendste.

DE KIBBOETS

Van alle begrippen waarmee Israël geassocieerd wordt, is 'kibboets*' wel het bekendste. Nochtans leeft slechts 4 % van de Israëlische bevolking in kibboetzim*.²²

¹⁹ W. Lehn, Uri Davis, The Jewish National Fund, Londen 1988, p. 20.

²⁰ W. Lehn, Uri Davis, The Jewish National Fund, Londen 1988, p. 186 e.v.

²¹ W. Lehn, Uri Davis, The Jewish National Fund, Londen 1988, p. 50-51.

²² Central Bureau of Statistics, Statistical Abstract of Israel 1987, p. 49 table II/10.

De kibboets wordt vooral met landbouw geassocieerd, en dat is een misvatting. Volgens een folder van 'The Federation of Kibbutz Movements' zag de beroepsactiviteit van de kibboetsleden er in 1991 als volgt uit:

- diensten (o.a. toerisme): 23,2 %;
- industrie- en managementkaders: 18,4 %;
- industriearbeiders: 18,1 %;
- landbouw: 8,6 %;
- diverse activiteiten: 31,7 %.

Slechts 1 op 12 kibboetsniks* houdt zich dus met landbouw bezig.²³ De betekenis van de kibboets is dan ook op de eerste plaats politiek!

Historisch gezien zijn de kibboetzim vooral een instrument van kolonisatie geweest. Ze vormden het middel bij uitstek om land te veroveren en om voetvolk voor de milities te recruteren. Dat zie je duidelijk aan het groeiritme van de kibboetsbeweging. 'Degania', de eerste kibboets, werd in 1910 opgericht op de grond van het dorpje Um Juniah. De volgende 27 jaar (tot 1936) kwam de beweging maar moeilijk op gang. Er werden slechts 34 kibboetzim gesticht, iets meer dan één per jaar.

Van 1936 tot 1939 (de periode van de 'Algemene Staking' en van de grote guerrillabeweging van de Palestijnen) werden in korte tijd 53 kibboetzim opgericht volgens de 'Toren-en palissade-methode'*. Daarna daalde het ritme weer.

Een tweede grote boom volgde in de periode 1948-1950 (toen de meerderheid van de Palestijnse boeren werd verdreven en het erop aankwam om het land in bezit te nemen) met een aangroei van 75 nieuwe kibboetzim (25 per jaar). Tussen 1951 en 1967 volgde weer een terugval: twee, soms tot negen kibboetzim per jaar.

Een laatste opflakking was het gevolg van de 'Zesdaagse Oorlog' (1967). Om de nieuw veroverde grond in beslag te nemen, werden er 22 nieuwe kibboetzim opgericht.

Sindsdien is hun aantal gestabiliseerd op totaal ongeveer 270.²³

Ook nu nog spelen de kibboetzim een belangrijke rol in de kolonisatie. Van de 269 kibboetzim (cijfers van 1992) waren er 37 in bezette gebieden (Westelijke Jordaanoever, Gaza-strook en Golan-hoogte) en 57 in het overwegend Palestijnse Galilea. Meer dan 30 procent van de kibboetzim dienen in de eerste plaats om de joodse aanwezigheid in Palestijns gebied gestalte te geven.

Elke periode waarin op grote schaal kibboetzim werden gesticht, valt samen met massale verdrijvingen van Palestijnen. Dat is allesbehalve toevallig. De meeste leden van de 'Hagannah'* en van de andere zionistische milities werden uit de kibboetzim gerecruteerd. Dat was vooral zo voor de Britse anti-guerrilla-eenheid 'Special Night Squads'.²⁴

²³ Yad Tabenkin, Kibbutz Facts and Figures, Ramat Efal 1994 (folder).

²⁴ Ygal Allon, The Shield of David, Londen 1970, p. 102-106.

Nu nog leveren de kibboetsniks, die slechts 4 % van de bevolking uitmaken, één vierde van de officieren in het Israëlische leger en de meerderheid van de gevechtspiloten en elitetroepen. Als de kibboets dan al het symbool van de staat Israël is, dan zeker niet in de zin die de propaganda eraan geeft, wel als koloniaal en militaristisch instrument.

DE WOESTIJN IN BLOEI

Een Israëliisch succesverhaal wil dat de joodse nederzettingen de Negev deden bloeien. De Negev wordt vaak verward met heel het zuidelijk district van Israël. Aardrijkskundig klopt dit niet, want het gebied rond Ashdod en Beersheba is eerder een soort savanne en geen woestijn. Volgens 'A survey of Palestine', een officiële Brits-Amerikaanse publicatie uit 1947, deden de Palestijnse bedoeïenen en boeren er op grote schaal aan landbouw. Het centrale gedeelte, het Negeverbergland, is wel woestijn. In het oostelijke deel, de 'Wadi Araba' (het verlengde van de Jordaan), in het Hebreeuws 'Arava-vallei', is landbouw slechts beperkt mogelijk in een rist oases langs de wadi. Ook hier deden de Palestijnen intensief aan landbouw, zij het met primitieve bevoeiingstechnieken. De namen van de huidige Israëlische nederzettingen die er zijn gesticht, wijzen erop dat de oases vóór 1948 in Palestijnse handen waren: 'Ain Husub' (keitjesbron) nu 'Ein Hazeva'; 'Ain Waybah' (bron van één waybah, een Palestijnse inhoudsmaat, 33 liter), nu 'Ein Yahav', enz.

Op het moment dat de staat Israël ontstond, waren er 4 joodse kolonies in de Negev; en volgens 'A Survey of Palestine' bestond er nog onzekerheid over de slaagkansen van dit experiment.²⁵

Volgens het Israëliisch statistisch jaarboek van 1987 leven er 29.700 joden in de landbouwnederzettingen van de Negevwoestijn²⁶, een te verwaarlozen cijfer op nationaal vlak. Daarnaast leven er volgens dezelfde bron ook 38.000 Palestijnen. De joodse rurale bevolking is er dus minder talrijk dan de overgebleven Palestijnen.²⁷

Nog volgens de officiële Israëlische statistieken wordt er in de Negev 140.900 ha grond bewerkt.²⁸ Volgens 'Village Statistics' van de Britse overheid uit 1945 bewerkten de Palestijnen er toen 193.400 ha.²⁹

Dat betekent dat sinds de zionistische machtsovername een 50.000 ha landbouwgrond verloren ging en de woestijn dus uitbreiding nam!

Het soort verhalen als dat van de bloeiende woestijn moet geplaatst worden in de algemene Europese mentaliteit van toen, die stelde dat waar de Europese kolonisator kwam, de beschaving bloeide. Tegen deze achtergrond begrijpen we ook de reële waarde van de zionistische slogan dat Palestina een leeg land was.

²⁵ A Survey of Palestine, Government Printer, Jeruzalem 1947, p. 371.

²⁶ Central Bureau of Statistics, Statistical Abstract of Israel 1987, p. 53 table II/12.

²⁷ Central Bureau of Statistics, Statistical Abstract of Israel 1987, p. 45 table II/8.

²⁸ Central Bureau of Statistics, Statistical Abstract of Israel 1987, p. 360, table XIII/2.

²⁹ Village Statistics, Department of statistics, Jeruzalem, 1946, table Cultivable land and Fruit Plantations, summary by district, p. 79.

EEN LAND ZONDER VOLK voor EEN VOLK ZONDER LAND

In 1901 schreef Israël Zangwill, een van de peetvaders van het zionisme, in 'The New Liberal Review': "Palestina is een land zonder volk; de joden zijn een volk zonder land".³⁰ (zie ook blz. 5)

In deze zin staat een grove fout, en wel dat Palestina geen inwoners zou hebben gehad. Op het ogenblik dat Zangwill dit schreef, leefden er ongeveer 700.000 Palestijnen in het land. De joodse immigratie was toen net op gang gekomen (de eerste 'aliya'* begon in 1880), en omstreeks 1900 woonden er een veertigduizend joden. Meer dan negentig procent van de bevolking was dus Palestijns.

Het demografisch overwicht van de autochtone Palestijnse bevolking bleef bestaan, ondanks massale joodse inwijking in de jaren 1920-1930. Die immigratie was mogelijk dankzij de politiek van de Britten, aan wie het land na de Eerste Wereldoorlog als mandaatgebied was toegewezen.

Het land was niet leeg, integendeel. De Palestijnen kenden een bloeiende economie vóór de zionisten er kwamen.

Zo was er een belangrijke export van landbouwproducten. In 1857 waren de drie voornaamste uitvoerproducten zeep, gerst en sesam, maar ook sinaasappels werden in grote hoeveelheden uitgevoerd. Jaffa was de belangrijkste uitvoerhaven. Er zijn vrij volledige cijfers bekend omdat alle Europese consuls er ofwel zelf verbleven ofwel er hun agenten hadden die de in- en uitvoer in statistieken vastlegden.

De producten die via de twee andere havens, Akka en Haifa, passeerden, waren minder belangrijk (behalve dan sesam). Deze havens voerden vooral graan uit naar Italië, Frankrijk, Engeland, Griekenland, Libanon en Klein-Azië.

De waarde en de bestemming van de export via Jaffa bedroeg in 1857:

- zeep, ter waarde van 6.000.000 Turkse £, vooral naar Egypte;
- gerst, ter waarde van 3.500.000 Turkse £, vooral naar Libanon;
- sesam, ter waarde van 1.700.000 Turkse £, vooral naar Frankrijk.³¹

Vanaf 1859 winnen sinaasappels aan belang, en wordt Engeland een belangrijke afnemer.

Tot het ontstaan van de staat Israël bleef de economie van Palestina, die overwegend agrarisch was, hoofdzakelijk in Palestijnse handen. Het merendeel van de landbouwproductie werd niet door joden geleverd, maar door Palestijnen.

De enige sector waar de joden bijna de helft in handen hadden, was de lucratieve citrusproductie. De sinaasappelkweek bijvoorbeeld was al eeuwen Palestijns; vandaar

³⁰ I. Zangwill, New Liberal Review 4 december 1901, p. 627.

³¹ A. Schölch, The Economic Development of Palestine 1856-1882 in Journal of Palestine Studies X, 3 p. 35-59.

dat de naam van de vruchten, en ook die van de voornaamse variëteit, Arabisch was: jaffa(sinaas)-appel (niet Yafo, de Hebreeuwse naam van de stad) en shamuti.

Een voorbeeld van het aandeel van de Palestijnen in de economie: de graanproductie.

In 1944-1945 was 8 % van de graanproductie in handen van joden, en 92 % in handen van Palestijnen (resp. 16.579 ton en 193.376 ton).³²

In 1942 bedroeg de productie van gerst en tarwe samen 218.900 ton³³, waarvan 92 % door Palestijnen geproduceerd werd. Het zou tot 1964-1965 duren eer Israël opnieuw dit productieniveau evenaarde.

In 1963-1964: 126.500 en 116.600 = 243.100 ton.

Vervolgens daalde de productie weer, om pas vanaf 1970 permanent boven de 200.000 ton te blijven.³⁴

Hetzelfde gold voor groenten: in 1944 produceerden joden 55.730 ton (22 %), en Palestijnen 189.104 ton (78 %). Hier duurt het ook tot 1957 eer de productie van 1944 wordt bereikt.³⁵

Uit deze landbouwstatistieken blijkt dat er vóór 1948 een bloeiende landbouw bestond. Na die datum werd het Beloofde Land een geroofd land:

“... de bestaande infrastructuur werd ingepalmd: ‘Meer dan 80 % van het totale grondgebied van Israël is grond die door de Arabische vluchtelingen verlaten is.

Bijna een kwart van alle gebouwen in Israël in 1954 was door die Arabieren gebruikt geweest. Tienduizend winkels, warenhuizen en andere bedrijven in het nieuwe Israël waren Arabisch geweest.

De helft van alle citrusgaarden in de nieuwe staat had toebehoord aan de Arabieren die nu tot vluchtelingen gemaakt zijn. In 1954 woonde meer dan één derde van de totale joodse bevolking in Israël op ‘door afwezigen achtergelaten bezittingen’”.³⁶

DE HUIDIGE SITUATIE VAN DE PALESTIJNEN

De huidige situatie van het Palestijnse volk heeft haar oorsprong in het uiteenvallen van Palestina* door de oorlog van 1948-1949.

³² A Survey of Palestine, prepared in December 1945 and January 1946 for the information of the Anglo-American Committee of Inquiry, reprinted in full with permission from Her Majesty's Stationery Office by the Institute for Palestine Studies, Washington D.C. 1991, p. 323.

³³ A Survey of Palestine, prepared in December 1945 and January 1946 for the information of the Anglo-American Committee of Inquiry, reprinted in full with permission from Her Majesty's Stationery Office by the Institute for Palestine Studies, Washington, D.C., 1991, p.320

³⁴ Statistical Abstract of Israël 1987 Table XIII/1 Agricultural Key Data (van 1948 tot 1985), p.357-358

³⁵ A Survey of Palestine, prepared in December 1945 and January 1946 for the information of the Anglo-American Committee of Inquiry, reprinted in full with permission from Her Majesty's Stationery Office by the Institute for Palestine Studies, Washington D.C. 1991, p. 320.

Statistical Abstract of Israël 1987 Table XIII/1 Agricultural Key Data (van 1948 tot 1985), p. 357-358.

³⁶ E. Childers, The Spectator 12 mei 1961.

Alle Palestijnen, waar ook ter wereld, behoren tot één volk. Je kan hen in drie categorieën indelen:

- zij die als vluchtelingen buiten Palestina wonen: 4,2 miljoen;
- zij die in Israël wonen en er het staatsburgerschap hebben: 1,2 miljoen^{*37};
- zij die als autochtoon of als vluchteling in de Gaza-strook en op de Westelijke Jordaanoever wonen: 2,1 miljoen (1 miljoen in Gaza en 1,8 miljoen op de Westelijke Jordaanoever).

[Deze cijfers zijn gebaseerd op schattingen van de 'UNWRA'* en op cijfers van de Canadese professor E. Zureik voor 1995].³⁸ Volgens Israël woonden er in 1994 1.143.000 Arabieren in Israël, maar hierin zijn ook de Palestijnen uit bezet Jeruzalem begrepen en de Syriërs van de bezette Golan.

De Palestijnen buiten historisch Palestina

De vluchtelingen buiten Palestina zijn de Palestijnen die in 1948-1949 en in 1967 gevlucht of verdreven werden uit hun land, Palestina.

Zij maken volgens de hierboven geciteerde cijfers nagenoeg de helft van het Palestijnse volk uit. Het recht op terugkeer naar hun land, dat volgens de VN onvervreemdbaar blijft, wordt hun door de Israëlische nationaliteitenwet ontnomen. Die wet gaat er namelijk vanuit dat Israël een joodse staat is en dat zoveel mogelijk niet-joden, autochtone Palestijnen dus, buiten moeten gehouden worden.

De nationaliteit en het hieruit voortvloeiende recht op verblijf worden geregeld door twee aparte wetten:

De 'Wet op de Terugkeer' werd in 1950 goedgekeurd en geldt alleen voor joden. Ze zegt in feite dat iedere jood, waar ook ter wereld, in principe Israëlisch staatsburger kan worden als hij of zij dat wil.

De rest van de nationaliteitenwet werd in 1952 goedgekeurd en is alleen op Palestijnen van toepassing, vooral dan het gedeelte 'nationaliteit door residentie'. Om Israëliër te worden, moeten Palestijnen aan een reeks strikte voorwaarden voldoen. Zo moeten zij op 1 maart 1952 (de dag waarop de wet is goedgekeurd) in de bevolkingsregisters ingeschreven zijn en ook daadwerkelijk in Israël verblijven. Verder moeten zij in de periode tussen 14 mei 1948 (datum waarop de staat Israël werd uitgeroepen) en 1 maart 1952 ononderbroken in Israël gewoond hebben.^{39 40}

De nationaliteitenwet betekent dus dat alle vluchtelingen van 1948 uit de boot vallen, want Israël stond niet toe dat zij terugkeerden, ondanks VN-resolutie 194 (III) die het

³⁷ Central Bureau of Statistics op internet:

totale bevolking: <http://www.cbs.gov.il/data/E970214100630.cbs>.

aantal joden: <http://www.cbs.gov.il/data/E970214100822.cbs>.

³⁸ E. Zureik, Palestinian Refugees and Peace, in Journal of Palestine Studies XXIV, 1.

³⁹ Y. Freudenheim, Die Staatsordnung Israels, Jeruzalem 1963, p. 246-252.

⁴⁰ U. Davis, La Loi du Retour in Palestine (red. Prof. Liebman, prof. Plancke, prof. Rigaux, prof. Salmon) Gembloers 1977, p. 145-159.

recht op terugkeer garandeert. Voor wie het nog niet duidelijk was, formuleerde premier Ben Goerion het als volgt: “De wet is er om te maken dat zij nooit terugkeren.”

Over deze grote groep, meer dan de helft van alle Palestijnen, is in het ‘Vredesproces’ geen sprake. Over hen valt het doek van de geschiedenis. Of althans, dat is de bedoeling.

De Palestijnen in Israël

Van de ongeveer 770.000 Palestijnen die in dat deel van Palestina dat later Israël werd, woonden bleven er na de oorlog slechts een 123.000 over en zij werden een minderheid in eigen land.

Ondanks de grote uitdrijving van 1948, vormen Palestijnen in het noordelijk district* van Israël nog steeds 50 % van de bevolking en in centraal-Galilea loopt dit zelfs op tot meer dan 85 %.⁴¹ Zij zouden er het best aan toe moeten zijn, want zij hebben wel nationale rechten in hun land: zij zijn immers Israëliisch staatsburger. Maar Israël is het land van het ‘Joodse Volk’ (van alle joden ter wereld), niet zomaar het land van zijn inwoners (joden en Palestijnen). En dat heeft zo zijn gevolgen.

voor de grondverdeling

De kolonisatie van Palestina werd vanaf 1901 in handen genomen door ‘Keren Keyameth le-Yisrael’, het Joods Nationaal Fonds, dat in feite de voorloper van de Israëliische staat werd. Dit fonds coördineerde de grondaankoop en het grondbeheer. In zijn handvest staat dat alle grond die onder zijn bevoegdheid komt “voor eeuwig eigendom is van heel het joodse volk”. Tot 1948 was dat heel weinig. Minder dan 6,7 % van alle grond in het latere Israël was opgekocht, maar in 1948 werd de rest manu militari veroverd. Nu valt 93 % van alle grond van Israël onder deze norm, en mag dus enkel aan joden verkocht, verhuurd of in pacht gegeven worden. Voor de Palestijnse staatsburgers, die bijna 20 % van de bevolking uitmaakten, is deze grond taboe. Dit betekent concreet: in 1945 had elke Palestijn gemiddeld 1,9 ha landbouwgrond tot zijn beschikking, in 1949 was dat al gedaald tot 0,35 ha en vandaag bedraagt het nog 0,07 ha. Dat is natuurlijk nog altijd meer dan de vluchtelingen die alles op één nacht tijd verloren hebben, terwijl de joodse immigranten het zonder vergoeding hebben ingepikt.⁴²

voor de infrastructuur

In 1920 werd ook het ‘Keren Hayesod’, het ‘Joods Opbouwfonds’ opgericht. Beide ‘Keren’ bestaan nog steeds en zijn onder alle joden, overal ter wereld, actief op het vlak van fondsenwerving. In Israël vertegenwoordigen ze dus de joden van de diaspora en genieten ze dezelfde status als een ministerie. Vroeger financierden ze de kolonisatie van Israël en dat doen ze nu ook in de Gaza-strook en op de Westelijke Jordaanoever. In heel historisch Palestina leggen ze nu wegen en rioleringen aan,

⁴¹ G. Falah, Israeli ‘judaization’ policy in Galilee, in Journal of Palestine Studies XX, 4, p. 69-85.

⁴² G. Falah, Israeli ‘judaization’ policy in Galilee, in Journal of Palestine Studies XX, 4, p. 69-85. Davis Lehn, The Jewish National Fund, o.c.

bouwen ze huizen, klinieken en scholen. En dat doen ze enkel voor joden, want ze zijn er door en voor joden.

Er bestaan in Israël dus twee financieringsbronnen: de regering die iedereen financiert, ook Palestijnse dorpen en steden, en de twee 'Keren' die alleen voor joodse dorpen en steden werken. Deze laatste eten bijgevolg uit twee ruiven: die van de staat (die overigens nogal beperkt is) en die van de internationale zionistische fondsen. Het is niet te verwonderen dat de voorzieningen van wegen, irrigatie, riolering, asfaltering, onderwijs en gezondheid heel wat slechter zijn in 'de Arabische (Palestijnse) sector'.

Analfabetisme in Israël ligt driemaal hoger bij Palestijnen dan bij joden (15,8 tegenover 4,9 %). Israël besteedt slechts 2 % van zijn gezondheidsbudget aan de Israëlische Palestijnen (die 20 % van de bevolking uitmaken), waardoor de kindersterfte onder de Palestijnen dubbel zo hoog ligt als onder het joodse bevolkingsdeel (18,6 tegenover 9,8 ‰).⁴³ Het recentste cijfer (1993) geeft respectievelijk 12,8 en 5,7 ‰. De absolute percentages dalen dus wel, maar de verhouding blijft ongewijzigd.⁴⁴

Een joodse stad heeft gemiddeld vijf keer meer gemeentepersoneel dan een Palestijnse met evenveel inwoners. Het waterverbruik ligt vier keer hoger bij de joden. Geen wonder aangezien de Israëlische Palestijnen slechts 3 % van de waterquota toebedeeld krijgen. Het aantal kilometers stoep of verharde weg ligt tientallen keren hoger in joodse gebieden. Zo kunnen we met voorbeelden doorgaan.

De Palestijnen in de Gaza-strook en op de Westelijke Jordaanoever

In de Gaza-strook zijn vijf mensen op zes vluchteling en op de Westelijke Jordaanoever gaat het om 60 % van de bevolking. Al deze vluchtelingen zijn afkomstig uit het gebied dat nu Israël heet. Door de Israëlische overheid worden ze als één groep behandeld. Zij vallen onder de Jordaanse wet op de Westelijke Jordaanoever of onder de Egyptische in de Gaza-strook, aangevuld met meer dan duizend militaire uitzonderingswetten, die zonder enige parlementaire controle door het bezettingsleger zijn uitgevaardigd.⁴⁵

De joodse inwoners van het gebied, de kolonisten, vallen onder de Israëlische wet. Er zijn dus twee aparte rechtsstelsels van kracht in de bezette gebieden: wie onder welk stelsel valt, wordt niet bepaald door de plaats waar hij woont, maar tot welk volk hij behoort.

⁴³ Lucas Catherine, *De Palestijnen, een volk teveel?* Berchem 1988, p. 15-16.

Gecompileerd uit:

Society in Israel 1980 (Central Bureau of Statistics, Statistical Abstract of Israel 1987).

Families in Israel 1975-1977 (Central Bureau of Statistics, Statistical Abstract of Israel 1987).

Statistical Abstract 1987 (Central Bureau of Statistics, Statistical Abstract of Israel 1987)

⁴⁴ Central Bureau of Statistics op internet:

<http://www.cbs.gov.il/data/E970214095957.cbs>.

⁴⁵ Abdal Jawad Saleh, *Al Awamir al Askeriyya al Israeliyya* (De Israëlische militaire orders), vier volumes, Amman 1986.

Joden van Antwerpen of van New York die Israëlsch staatsburger geworden zijn, mogen zich ook overal in Palestina vestigen: in Israël of in de bezette gebieden, tot in het centrum van de Palestijnse steden, zoals de ultrarechtse gemeenschap in Hebron.

Palestijnen mogen zich enkel beperkt vestigen, en zeker niet in Israël, ook al hadden zij daar een huis of land vóór 1948. Aangezien Israël Oost-Jeruzalem en de wijde omgeving (20 % van de Westelijke Jordaanoever) geannexeerd heeft, mogen de Palestijnen van de Westelijke Jordaanoever zich ook hier niet meer vestigen. Deze ‘aparte’ behandeling is een ‘toepassing’ van de nationaliteitenwet.

Palestijnen hebben overigens ook allerlei moeilijk te bekomen reisdocumenten nodig om door Israël te reizen (bijvoorbeeld naar de luchthaven van Tel Aviv). De toegang van de Westelijke Jordaanoever naar Jeruzalem is nu al sinds maart 1993 grotendeels afgesloten, zelfs voor scholieren of mensen die naar de kerk of moskee willen. In bezet gebied zijn er zelfs ‘aparte’ wegen aangelegd voor kolonisten, waarvan Palestijnen geen gebruik mogen maken.

Volgens de Oslo-akkoorden* kregen de Palestijnen een zekere autonomie: cultuur, opvoeding, onderwijs, toerisme, gezondheidszorg, allemaal terreinen waaraan de Israëlsche bezetter nooit veel heeft uitgegeven (ondanks de zware belastingdruk op de Palestijnen). Daarnaast heeft de ‘Palestijnse Autoriteit’* nu wel het recht om personenbelasting te heffen (om haar administratie te financieren) en heeft ze ook een eigen politie (om de akkoorden door te drukken).

Het gaat wel degelijk om autonomie en niet om de soevereiniteit over het land. De soevereiniteit over grond, water, ondergrond, wegen en grenzen berusten bij Israël en volgens alle afgesloten akkoorden zal dit ook zo blijven.

De uitvoering van de Oslo-akkoorden leek op een processie van Echternach: meer beweging dan vooruitgang. Telkens gingen er enkele data, voorzien in het afgesproken tijdsschema, voorbij eer er weer een stap werd gezet. Zo’n stap had dan weer nogal wat voeten in de aarde. De media raakten de draad kwijt en telkens Arafat of de Israëlsche premier in een vliegtuig stapten had men het over een historisch ogenblik, en wanneer ze er weer uitstapten, over een gemiste kans. De Oslo-akkoorden raakten zo achter op de afgesproken kalender, dat in oktober 1998 de Amerikaanse president Clinton een nieuwe ‘historische’ top organiseerde in zijn buitenverblijf “Wye Plantation” en men sprak nu niet langer meer over Oslo I of II maar over Wye, en vanaf september 1999 had men het over Wye I en II. De naam van de processie veranderde, maar het ritme van het vredesproces werd er niet door opgedreven. Meer zelfs, belangrijke punten uit de Oslo-akkoorden verdwenen uit die van Wye. Zo voorzag Oslo II een waterverdeling in de Westbank tussen de twee partijen. Nu is water een heel belangrijke economische factor in het Midden-Oosten. Israël bakkeleit erover met Libanon, Syrië en Jordanië, Syrië met Turkije, Soedan met Egypte. De voorziene waterverdeling was erg in het voordeel van de Israëli’s. Zij stonden immers in een machtspositie en hadden alle troeven in handen. Van de 601 miljoen kubiek meter water die beschikbaar is op de Westelijke Jordaanoever, ging volgens Oslo II 340 miljoen m³ of 56,6% rechtstreeks naar de staat Israël; 143 miljoen m³ of 23,8% ging naar de 170.000 Israëlsche kolonisten op de Westelijke Jordaanoever en 118 miljoen m³, een luttele 19,6% bleef over voor de 1.200.000 Palestijnen in het gebied⁴⁶.

⁴⁶ Journal of Palestine Studies, winter 1999 (xxvii,2), Peace Monitor

Nu wordt er zelfs niet meer over een verdeling van het water gerept. Israël controleert met zijn twee watermaatschappijen, Mekorot en Tahal, de facto heel de waterhuishouding, met alle gevolgen voor de Palestijnen. Een sprekend voorbeeld. Naast de Palestijnse stad Hebron ligt de joodse kolonie Kiryat Arba. Hebron telt 120.000 inwoners, Kiryat Arba 6.000. Deze joodse kolonie krijgt per inwoner zes keer meer water toebedeeld dan de Palestijnse stad: 3,4 m³ tegen 0,58 m³ per inwoner.

Gaat het vredesproces en de landoverdracht aan het PNA zeer langzaam vooruit, het ritme waarop verder wordt gekoloniseerd ligt zeer hoog. Voor het jaar 1999 voorzag Israël een budget van 16 miljard frank ten voordele van de kolonies.

Oslo en Wye hebben tot resultaat dat op dit moment de landverdeling er zo uit ziet:

Categorie C is land dat onder totale Israëlische controle blijft, net of het Israëliisch grondgebied was.

Categorie B wordt door Israël militair gecontroleerd, maar het PNA mag er een beperkte autonomie uitoefenen.

Categorie A is land waar het PNA autonomie, maar geen soevereiniteit over uitoefent. Zelfs de uitroeping van een Palestijnse staat kan daar niets aan veranderen.

In Gaza valt 60% van de grond in categorie A, met Palestijnse autonomie, 40% blijft Israëliisch.

Op de Westelijke Jordaanoever beslaat C 64% van de grond, B 26,9% en A 10,1%. De Israëli's blijven dus 90% van de grond militair controleren⁴⁷. Voor heel Palestina geeft dit volgende cijfers: 5 miljoen joden controleren militair bijna 98% van het grondgebied van historisch Palestina, de 7 miljoen Palestijnen hebben autonomie over 2,3% van hun vaderland.

De strijd om de grond (en het water) van Palestina gaat ook vandaag nog onverminderd voort

“De meeste Midden-Oosten-kenners zijn het erover eens dat het Palestijns conflict in essentie terug te voeren is tot een langdurige strijd om het bezit van Palestina en het onteigenen van het Palestijnse volk” (Ibrahim Abu Lughod, Palestijns politicoloog, 1970).

Na de oorlog van 1967 kwamen de Gaza-strook en de Westelijke Jordaanoever onder controle van het Israëlische leger. Het gebied dat door Israël veroverd was, is door de hele internationale gemeenschap, behalve door Israël, erkend als bezet gebied en op grond daarvan beschermd door de ‘Vierde Conventie van Genève’ van 1949. Volgens deze Conventie mag de bezettende macht niet tot deportatie overgaan en geen delen van de eigen burgerbevolking overbrengen naar de door haar bezette gebieden.

De Palestijnse advocaat Raja Shehadeh heeft, gerekend vanaf 1967, vier afzonderlijke wetgevende stadia gedefinieerd, waarin de Israëlische militaire autoriteiten meer en

⁴⁷ Journal of Palestine Studies, winter 2000 (xxix,2), Peace Monitor

meer Palestijnse grond in beslag namen voor zogenaamde ‘militaire doeleinden’ of ten behoeve van joodse nederzettingen.

- In een eerste stadium - 1967 tot 1971 - kreeg het militaire bestuur volledige controle over alle transacties met onroerend goed, en tegelijk de bevoegdheid land te onteigenen.
- In het tweede stadium - 1971 tot 1979 - werd de nadruk gelegd op het bevorderen van de bouw van joodse nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever.
- Het derde stadium - 1979 tot 1981 - werd gekenmerkt door een vergroting van de toestroom van joodse burgers naar de Westelijke Jordaanoever en de Gaza-strook, waarbij het Israëlsch burgerlijk en lokaal bestuur uitgestrekt werd tot de joodse kolonisten. Daardoor vielen dezen niet onder de jurisdictie van (militaire) rechtbanken van de bezette gebieden.
- Het vierde stadium - van 1981 tot heden - omvat de verdere uitbreiding van de Israëlsche wetgeving tot de joodse nederzettingen en de wettelijke administratieve scheiding van joden en Palestijnen in de ‘Bezette Gebieden’. Er volgden nog meer maatregelen om landgebruik voor Palestijnen te beperken, met name door middel van het onthouden van bouwvergunningen in Palestijnse woongebieden.

DE STRIJD OM DE GROND VAN PALESTINA

Tot 1918, ten tijde van de Balfour Declaration waarin door de koloniale mogendheid Groot-Brittannië de vorming van een Nationaal Tehuis voor joden in Palestina werd ingeruimd, was 2% van de grond van Palestina in bezit van joden. Voor het grootste deel was deze grond gekocht van grootgrondbezitter in Beiroet. Joden vormden destijds rond 8% van de bevolking van Palestina.	2%	1918
Aan de vooravond van de stichting van de staat Israël in 1948, was door aankopen ongeveer 7% van de grond van het mandaatgebied Palestina in joodse handen gekomen, waarvan 79% in bezit van zionistische organisaties, - de drijvende kracht achter deze ontwikkeling.	7%	1947
Niettemin werd in 1947 - in het verdelingsplan van de Verenigde Naties, inzake het mandaatgebied Palestina - ruim 56% van het grondgebied aan de joodse bevolkingsgroep toegewezen, d.w.z. het achtvoudige van wat op dat moment in joods bezit was. Een dergelijk voorstel tot verdeling was des te schrijnender aangezien het mandaatgebied palestina toendertijd werd bewoond door ruim tweemaal zoveel Palestijnen als joden (respectievelijk 1.4 miljoen en 650.000)	56%	1947

In de oorlog van 1948 tussen Israël en de Palestijnen/Arabische staten wisten de Israëlische strijdkrachten dit aan het joodse bevolkingsdeel toegewezen deel verder te vergroten: van 56% tot rond 78%. Tot aan de Juni-Oorlog van 1967 vormde deze 78% het grondgebied van de staat Israël. Dit betekende dat vanaf 1948 nog slechts 22% van het grondgebied van het voormalig mandaatgebied Palestina in Palestijnse/Arabische handen bleef, verdeeld over de Westelijke Jordaanoever (16%) en de Gaza-strook. (6%)	78%	1948
In de Juni-Oorlog van 1967 werd met de verovering van de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook het restant van het voormalige mandaatgebied Palestina door Israël in bezit genomen. (m.a.w. 100% in joodse/Israëlische handen)	100%	1967
Volgens het Oslo-akkoord II zal Israël toewerken naar een overdracht van het burgerlijke en militaire bestuur in de grote steden op de Westelijke Jordaanoever (3%) aan het Palestijns Nationaal Gezag (PNA) (in Oslo-II-jargon Gebied A). In nog eens 27% van het grondgebied van de Westelijke Jordaanoever, waar de meeste Palestijnse dorpen zijn gelegen, komt het burgerlijke bestuur in handen van de PNA, terwijl het militaire gezag in handen blijft van de Israëlische strijdkrachten (Gebied B). Het overige 70% van het grondgebied, waar zich de joodse nederzettingen, een aantal Israëlische kazernes en de verbindingswegen (de zogeheten bypass roads) bevinden, en dat voorts van groot belang is met het oog op de watervoorziening, wil Israël annexeren (Gebied C). Hoewel zich - afhankelijk van de uitkomst van de Onderhandelingen omtrent de Definitieve Status (van de Bezette Gebieden; deadline mei 1999) en eventuele druk van buitenaf - nog verschuivingen tussen de categorieën A,B en C kunnen voordoen, betekent dit dat in het kader van de 'vredesproces' het grondgebied van de staat Israël formeel met mogelijk 13% zal worden vergroot (te weten 70% van de 16%, en 40% van de 6% die de bezette Westelijke Jordaanoever, respectievelijk de Gaza-strook van het grondgebied van het voormalige mandaatgebied Palestina vormen).	+/- 90%	1999
Balans Medio 1999 zal bij het opmaken van de balans van tachtig jaar landpolitiek van de zionistische beweging/staat Israël blijken, dat in die periode rond 90% van het historische Palestina formeel in joodse/Israëlische handen is gekomen. Op de resterende en versnipperde 10% die aan de Palestijnen toevalt, behoudt Israël een ijzeren militaire en economische greep. samenstelling: Robert Soeterik (in Soemoed febr.1997) ⁴⁸		

⁴⁸ Hadawi, S.: Bitter Harvest-Palestine between 1947-1967; New York (The New World Press) 1967; Abu-Lughod, J.: Demographic Characteristics of the Palestinian Population; Parijs (UNESCO) 1980; Manière de Voire, n°29 (febr. 1996)(een uitgave van Le Monde Diplomatique); Abdulfattah, K&

Volgens 'Al-Haq', mensenrechtenorganisatie op de Westelijke Jordaanoever, zijn er vier basismethoden gebruikt om Palestijnse grond in de bezette gebieden in handen te krijgen:

- inbeslagname van grond voor 'militaire doeleinden', ook al wordt die nadien voor niet-militaire doeleinden gebruikt;
- verklaring van niet-geregistreerd land tot staatseigendom (vooral na 1979);
- inbeslagname van grond op basis van 'achtergelaten eigendom';
- onteigening voor 'publieke doeleinden'.

verdeling in 'gebieden'

Vanaf 1990 noteren we de grootste toename van het aantal immigranten sinds de stichting van de staat Israël.

Volgens de Oslo- en Wye-akkoorden wordt de Westelijke Jordaanoever opgedeeld in drie categorieën:

Gebied A

De acht grote Palestijnse steden; samen 10 % van het grondgebied; zowel het burgerlijke als het militaire bestuur zijn in handen van de 'Palestijnse Nationale Autoriteit' (PNA). Kortom: formeel een autonoom gebied.

Gebied B

Het Palestijnse platteland met zo'n 450 Palestijnse dorpen; samen 27 % van het grondgebied, met 600.000 Palestijnen; het burgerlijke bestuur ligt in handen van de PNA, het militaire bestuur blijft in handen van Israël. Kortom een 'bezet' autonoom gebied.

Gebied C

64 % van het grondgebied, bewoond door 30.000 Palestijnen en 170.000 joodse kolonisten, verspreid over 128 nederzettingen; Israëlische kazernes, bypass roads (wegen die de nederzettingen met elkaar en met Israël verbinden en die bijna uitsluitend door joden gebruikt mogen worden); zowel het burgerlijke als het militaire bestuur zijn in handen van Israël. Kortom: onverminderde Israëlische bezetting.⁴⁹

de Gaza-strook

Eerder al was de Gaza-strook opgedeeld in een Gebied A (60 %) en een Gebied C (de resterende 40 %), waar zich de 16 joodse nederzettingen bevinden.

Kropp, H.: Von Konfrontation zur Kooperation- Palästinas Landkarte ändert sich; in: Geografische Rundschau 10 (1996).

⁴⁹ idem als 47.

De Gaza-strook is aan drie kanten geheel omsloten door prikkeldraad onder stroom. De vierde zijde is de kust waar intensief wordt gepatrouilleerd door de Israëlische marine en waar het verkeer van goederen en personen streng wordt gecontroleerd.

In principe kunnen alleen hoge PLO- en PNA-functionarissen passeren, evenals een select aantal Palestijnse zakenlieden en chauffeurs die daartoe vooraf toestemming hebben gekregen, en voorts een maximum van 50.000 mannen van boven de dertig, die wel getrouwd moeten zijn en kinderen moeten hebben, geen strafblad mogen hebben en over een vergunning dienen te beschikken om in Israël te werken.

Hoewel niet langer fysiek aanwezig, doet het Israëlisch bestuur zich nog sterk gelden in de gebieden die onder controle van de PNA staan. Geboorteaktes, identiteitskaarten, rijbewijzen, allerlei aanvragen waaronder die voor een Palestijns paspoort, moeten geregistreerd en goedgekeurd worden door het Israëlisch militair bestuur om een officiële status te verkrijgen. Het verschil met vroeger is dat voor Palestijnen buiten Jeruzalem dergelijke procedures nu via de PNA lopen, in plaats van rechtstreeks naar de Israëlische autoriteiten, wat tot aanzienlijke vertraging en frustratie aanleiding geeft.

Hoewel de 'interne afsluiting' tot heden steeds opgelegd is als een buitengewone, in plaats van als een permanente maatregel, is de afscheiding van Oost-Jeruzalem en zijn geannexeerde omgeving (ruwweg 20 % van de Westelijke Jordaanoever) van de rest van de Westelijke Jordaanoever volledig geïnstitutionaliseerd. De kwestie Jeruzalem valt dan ook niet onder de bepalingen van de Oslo- of Wye-akkoorden. Zonder Israëlische vergunning, die overigens vrijwel onmogelijk te bemachtigen is, mogen Palestijnen (uit de Bezette Gebieden) Jeruzalem binnenkomen noch doorreizen. Permanente militaire controleposten op de meeste hoofd- en secundaire wegen van en naar de Westelijke Jordaanoever, constante patrouilles in Jeruzalem en hoge boetes en gevangenisstraffen voor overtreders, hebben vele Palestijnen ervan weerhouden het waagstuk te ondernemen om zich naar hun politieke, economische, culturele en institutionele hoofdstad te begeven, waar zij vóór de Oslo-akkoorden* vrijwel onbeperkte toegang tot hadden.

Deze de facto opdeling in een rits kleinere autonome gebiedjes waartussen verkeer uiterst moeilijk wordt heeft ook culturele gevolgen. Heel het artistieke leven ligt plat. Wij merken er niet veel van want voor de meeste Europeanen is de Arabische cultuur vreemd en zij kenden vroeger al geen Palestijnse artiesten. Aan Israëlische zijde kende men die wel: Amos Oz schrijft regelmatig bijdragen in al onze 'betere' bladen. Maar Israël is dan ook een stuk Europa, kijk maar naar de basketbal-competitie of naar het Eurovisie songfestival. Palestijnen zijn onbekende Arabieren. Nochtans stonden de Palestijnen binne de Arabische cultuur bekend als een elite waar men naar op keek. Mahmud Darwish was, en is een van de meest leidinggevende dichters tussen Marrakesj en Baghdad. Kamal Boulata is een schilder die het in New York heeft gemaakt en posters van Sulaiman Mansour versieren vele Arabische studentenkamers. Het Hakawati-theater speelde in Amsterdam, Brussel en Parijs. Edward Said is, na Noam Chomsky misschien wel de bekendste Amerikaanse professor en publicist, ook hij is Palestijn. De films van Michel Khleifi kaaptten prijzen weg op talrijke Europese festivals. Alleen, Khleifi woont in Brussel, Boulata en Said in New York en Darwish in Parijs. In Palestina zelf kunnen zij niet werken. Door de politieke situatie. De Palestijnse kwestie is daarom niet alleen een kwestie van grond, water en

soevereiniteit, ook van cultuur en menselijke waardigheid. Maar dit laatste interesseert Amerikaanse presidenten niet zo, en daarom houdt het ‘vredeproces’ er zich zeker niet mee bezig.

LUCAS CATHERINE

De gecursiveerde paragraaf is deels letterlijk, deels vrij overgenomen uit Soemoed, jg. 25, nr. 1, februari 1997

WOORDVERKLARING

Aliya: immigratie (betekent letterlijk 'opgaan').

Allon (Yigal): zie Dayan.

Begin (Menachem): leider van de fascistische Irgoen-partij die later opging in Likoeed; premier.

Ben Goerion (David Grün): leider van de Labour-zionisten; eerste premier van Israël.

Dayan (Moshe): door de Britten in de jaren 30 opgeleide leider van de Hagannah*, later Israëlisch generaal en minister.

District: Israël wordt administratief en geografisch opgedeeld in 6 districten met 41 subdistricten; het Noorderlijk District bestaat uit 5 subdistricten.

Dreyfus (Alfred): Frans officier die van landverraad beschuldigd werd (1894 e.v.) omdat hij jood was; de progressieven in Frankrijk verdedigden hem.

Fort-kibboetzim blz. 14: in het Hebreeuws Homah u Migdal = Toren-en-palissade.

Groot-moefti: functie door de Britten gecreëerd in Palestina, en waarin zij leden van de al Hoesseini-familie benoemden.

Hagannah: leger van de zionisten vóór de uitroeping van de staat Israël, opgericht in 1920 als opvolger van de militia Hashomer die al van in 1909 bestond.

Intifada: volksopstand die in december 1987 losbarstte en met alle mogelijke, vooral geweldloze, middelen probeerde de Israëlische bezetting van de Westelijke Jordaanoever en de Gaza-strook ongedaan te maken; het ging vooral om algemenestakingen en jongeren die stenen gooiden naar militairen en kolonisten; onder druk van deze revolutie besliste de Israëlische regering in 1991 om in Madrid met de PLO onderhandelingen te beginnen; het woord intifada betekent letterlijk 'opstaan en het vuil van je afschudden'.

Kibboets (mv. kibboetzim): collectieve landbouwnederzetting waarin niet alleen de productiemiddelen (land, machines...) gemeenschappelijk zijn, maar ook de bezittingen: gezamenlijk restaurant, alle woningen behoren aan de collectiviteit, de kinderen worden collectief opgevoed, er is geen privé-eigendom; het woord komt van de semitische stam KBUTZ (Arabisch QBDH) wat 'vastgrijpen, ter plekke houden' betekent.

Kibboetznik: bewoner van een kibboets.

Kristallnacht: in de nacht van 9 november 1938 vernietigden Nazibenden 195 synagogen en 7.500 joodse winkels, 26.000 joden werden gearresteerd en opgesloten.

Midden-Oosten (Moyen Orient), ook naar Engels voorbeeld Nabije Oosten (Near East): de omschrijving is niet altijd duidelijk; nu worden er meestal de volgende landen mee bedoeld: Irak, Syrië, Libanon, Israël, Turkije, het Arabisch Schiereiland en Egypte.

Moefiti: moslimgeleerde die voldoende in de wet geschoold is om een fatwa uit te spreken; een fatwa is een onderbouwde opinie over de wet en hoe men die moet interpreteren.

Oslo-akkoorden: het eerste akkoord werd in Oslo onderhandeld en daarna samen met een interim-overeenkomst op 28 september 1995 in Washington ondertekend door Yasser Arafat en Yitzhak Rabin; de interim-overeenkomst wordt meestal Oslo II genoemd omdat het eigenlijk om één overeenkomst gaat; de Oslo-akkoorden voorzien dat een Palestijns Gezag (Palestijnse Nationale Autoriteit (PNA)) onder leiding van de PLO een gedeeltelijke autonomie mag uitoefenen over de Palestijnse inwoners van sommige delen van de Westelijke Jordaanoever en de Gaza-strook. Het gaat niet echt om soevereiniteit over een grondgebied, want het Palestijns Gezag heeft niets te zeggen over de joodse inwoners van die gebieden, en ook de bevoegdheid over grond, water, wegen en grenzen blijft in Israëlische handen; Israël heeft overigens een vetorecht op alle maatregelen die het Palestijns Gezag uitvaardigt; daardoor kan onder meer de kolonisatie van de Westelijke Jordaanoever en de Gaza-strook gewoon doorgaan.

Palestijnen blz. 13: met Palestijnen bedoelen we hier alle Arabische inwoners van het land; in 1876 telde het land volgens een schatting van de Ottomaanse overheid 500.000 tot 600.000 inwoners waarvan 2 % joods (13.000) was; de meeste joden waren van Europese origine en verbleven er om godsdienstige redenen in de steden Jeruzalem, Tiberias, Safad en Hebron; er was toen één autochtone joodse familie (die zonder onderbreking als boer in Palestina had geleefd): de Zeinatifamilie in Buqei'a (centraal Galilea); de voornaamse Palestijns-Arabische steden waren: Jeruzalem, Lydda, Ramla, Jaffa, Nabloes, Nazareth, Akka en Hebron.

Palestijnen 900.000 blz. 20: volgens Israëlische statistieken woonden er in 1994 1.143.000 Arabieren in Israël (37); maar hier zijn ook de Palestijnen van bezet Jeruzalem en de Syriërs op de Golan inbegrepen.

Palestijnse (Nationale) Autoriteit of PNA: Palestijns Gezag, Palestijns bestuur in de Palestijnse autonome gebieden, met als eerste voorzitter Yasser Arafat. (zie Oslo-akkoorden)

Palestina: (geografisch - historisch) omschrijving van het gebied dat vroeger het Brits mandaatgebied (1920/1922-1948) uitmaakte en nu samenvalt met de staat Israël, de Westelijke Jordaanoever en de Gaza-strook.

Shamir (Yitzhak): leider van de fascistische Irgoen-partij die later opging in Likod; premier.

Toren-en-palissade-methode: zie fort-kibboetzim.

UNWRA: United Nations Works and Relief Agency, opgericht in 1949 om de Palestijnse vluchtelingen op te vangen.

Zionisten (eerste): in de beginperiode van het zionisme zijn de zionisten overwegend Europese joden in de diaspora; de joden die in Palestina wonen zijn op dat moment massaal anti-zionistisch.

Bijlagen

KANAAN, ISRAEL EN PALESTINA

enkele kanttekeningen bij de oude geschiedenis

land en volk

Ons beeld van de geschiedenis van het land dat ligt tussen de Jordaan en de Middellandse Zee, wordt door de bijbel gekleurd. Voor de Europese christenheid was dit het Heilige Land waar ze de eerste grote heilige oorlogen voor voerde: de kruistochten.

Tot voor kort was de archeologie van Palestina dan ook louter bijbelse archeologie. De archeologen delfden het verleden op “met in de ene hand een schop en in de andere hand een bijbel. Wanneer zo’n opgraver een tell blootlegde en hij geloofde op basis van de Schrift dat zich daar bouwwerken uit Salomons tijd moesten bevinden, dan zou hij zijn uiterste best doen om bouwsels te vinden die aan die definitie konden voldoen en hield hij geen rekening met enige andere hypothese... de bijbel had gelijk.”¹

Hedendaagse archeologen proberen niet in deze val te trappen en bijbelwetenschap en archeologie te scheiden. Zij zijn er zich van bewust dat de bijbel een uiterst onbetrouwbare bron is. “Na een eeuw modern wetenschappelijk onderzoek zijn de bijbelwetenschappers noch de archeologen erin geslaagd om enig historisch bewijs te leveren van de gebeurtenissen en personen uit de Mosaïsche tijd” schrijft, William Dever², en hij gaat verder: “Wetenschappers hebben allang toegegeven dat we slechts vanaf de 10de eeuw v. C., de periode van de Verenigde Monarchie, tamelijk betrouwbare bronnen bezitten”.³ Daarbij komt nog dat de bijbel (en hier hebben we het enkel over het Oude Testament, n.v.d.r.) het product is van een bepaalde religieuze groep in de 5de eeuw v. C. “Alle boeken dateren in hun huidige vorm uit de jaren 500 tot 100 voor Christus”, schrijft Professor Morton Smith⁴ en “derhalve is de Hebreeuwse bijbel, zoals wij die nu kennen, het product van de belangen van de Farizeeën”⁵ die de godsdienstige ideologie herformuleerden na hun Babylonische ballingschap.

Daarbij hadden zij helemaal niet de bedoeling om geschiedenis te schrijven, maar om de wet zoals zij die herformuleerden te rechtvaardigen. De Duitse archeoloog Gunnar Lehmann schrijft: “zij hebben een verleden uitgevonden dat nooit echt had bestaan”, en verder: “de boeken Josua, Richteren en Samuel zijn even historisch als het Nibelungenlied”.⁶

¹ Peter James, *Centuries of Darkness*, New Jersey 1993, p. 162.

² William Dever, *Recent Archeological Discoveries and Biblical Research* Seattle 1990, p. 5.

³ idem, p. 5.

⁴ Morton Smith, *Palestinian Parties and Politics that shaped the Old Testament*, Londen 1987, p. 1.

⁵ idem, p. 7.

⁶ “eine Vergangenheit erfunden, tatsächlich hatt es sie nie so gegeben”, in Heikele Grabungen zwischen Politik und Theologie, Frankfurt 1995.

De oudste referentie naar 'Israël' vinden we terug op de Merneptah-zuil (ca. 1220 v. C.): "Israël ligt verlaten, zijn zaad is bar".⁷ Hierbij is het niet duidelijk of het om een grondgebied dan wel om een stam gaat. We weten alleen dat de troepen van farao Merneptah op een entiteit stootten die ze (of die zichzelf) Israël noemden.

De naam Hebreeuw is iets ouder. In de brieven gevonden in het Amarnapaleis van de 'ketterse' farao Akhnaton, die als eerste het monotheïsme voorstond, en die dateren uit 1370 v. C. heeft men het over Apiru of Habiru, een groep volken die toen al in Kanaän woonden. Dit is lang voor de tijd waarin Mozes zou hebben geleefd.⁸

Kanaän is wel de oudste benaming voor het land en was waarschijnlijk de term die de bewoners zelf gebruikten. Het is meer dan waarschijnlijk dat al deze termen: Israël, Habiru, Kanaän, sloegen op kleine entiteiten die leefden tussen de zee en de Jordaan. Dat blijkt tenminste uit de zuil van farao Merneptah: "Verlaten is Tehenu. Matti is gepacificeerd. Geplunderd is Kanaän en alles is weggevoerd uit Asjkelon. In ons bezit is Gezer. Van Yanoam blijft niets over en Israël ligt verlaten, zijn zaad is bar".⁹

Vanuit zee komen er de Filistijnen bij. Zij zullen bij het begin van de IJzertijd samen met Israël proberen het land van de Kanaänieten over te nemen.¹⁰

De Grieken (Herodotos) hebben later een nieuwe naam aan het land gegeven: Palestina, afgeleid van de naam Filistijnen.

Volgens de recentste archeologische gegevens kwam de bevolkingsgroep die zich Israël noemde, niet uit het zuiden (Egypte) maar uit het noorden. De Israëlieten vestigden zich in het heuvelland (de huidige Westelijke Jordaanoever), terwijl de Kanaänieten en de Filistijnen in de vruchtbare kustvlakte woonden (het huidige Israël). Volgens G.W. Ahlström¹¹ betekende Israël eerst het heuvelland, werd het onder Saul de benaming voor een staat, en bleef die naam na de opsplitsing met Juda voor de noordelijke staat behouden tot 722.

godsdiens

Daarna verdween de term Israël en dook weer op als benaming voor de bevolkingsgroep die Jahweh vereerde. Na de terugkeer uit ballingschap uit Babylon werd de naam gebruikt door degenen die terugkeerden, een elite van priesters en machthebbers, die zich met die term wilden onderscheiden van het gewone volk dat niet in ballingschap was vertrokken. Zo werd het ten slotte een andere naam voor de belijders van het jodendom zoals dit door Ezra (520 n. C.) werd geformuleerd.

Uit de oude geschiedenis kunnen wij besluiten dat in het land Kanaän/Israël/Palestina verschillende bevolkingsgroepen leefden en dat het volk van Israël daar een klein segment van was, dat zich enkel door zijn godsdiens onderscheidde. Cultureel was er een grote eenheid, veel sterker dan de verhalen in de bijbel doen vermoeden. Toen David de stad Jeruzalem op de Kanaänieten veroverd had, werden hun hofcultuur en hun cultusgebruiken overgenomen. Zowel David als Salomon trouwden Kanaänitische

⁷ Keith Whitlam, *The invention of Ancient Israel*, Londen 1996, p. 207 en Peter James, o.c. p. 193.

⁸ Dever, o.c. p. 42-43.

⁹ idem.

¹⁰ idem, p. 44.

¹¹ G.W. Ahlström, *Who were the Israelites?*, Winona Lake 1985, p. 40 en 118.

vrouwen. De nationale god Jahweh werd vereenzelvigd met de Kanaänitische El. Het grote Kanaänitische heiligdom Beith El werd een Jahweh-heiligdom, net als de Baal Berith (de Baal van het verbond) in Sichem (Nablos) de Jahweh van het Verbond werd.

Ezechiël vat het goed samen wanneer hij over Jeruzalem spreekt: “Uw land van afkomst en geboorte is Kanaän; uw vader was een Amoriet, uw moeder een Hittitische.”¹²

taal

Ook taalkundig was er een grote eenheid.¹³

Vanaf ± 1800 v. C. wordt er eenzelfde semitische taal gesproken die men in het zuiden Kanaänitisch noemt, Fenicisch in het noorden en Moabitisch in het oosten.

Vanaf het jaar 1000 gaat men die taal Hebreeuws noemen (tot 200 v. C.). Vanaf 200 wordt de landstaal Aramees. Aramees is de semitische taal die in het noorden van Mesopotamië werd gesproken en de hoftaal werd van het Perzische rijk. Het zal ook in Palestina worden gesproken.

Het waren alle zeer verwante talen, en soms is het niet gemakkelijk om Aramees te onderscheiden van Fenicisch of Hebreeuws.

In het zuiden van Palestina, in de Negev met als centrum de Nabateese stad Khalasa (nu kibboetz Haluza) wordt een vorm van Noord-Arabisch gesproken. De Nabateërs beheersten het zuiden van Palestina en het noorden van het Arabisch schiereiland vanaf 300 v. C. tot 106 n. C. Vanaf 637 schakelde de bevolking dan over naar het Arabisch van de Koran. Maar heel veel Palestijnen bleven nog christelijk of joods.

De voor de hand liggende conclusie is dat de bevolking van Kanaän/Israël/Palestina een mengbevolking was die in de loop van de tijd van taal en godsdienst veranderde. Maar ondanks de verbanning van de elite door de Babyloniërs en het uitzwermen binnen het Romeinse Rijk bleef het gewone volk hetzelfde tot op heden, en de Palestijn stamt etnisch misschien meer af van de oude joden en Israëlieten dan sommige Europese joden.

LC

¹² Ezechiël: 16: 3.

¹³ J.H. Kramers, *De Semitische Talen*, Leiden 1949. (Uitvoerig behandeld in *De Gelaagde Religie* door Lucas Catherine).

JODEN/ISRAELI'S

In de Oudheid leefde een deel van het joodse volk al vrijwillig buiten Palestina, hoofdzakelijk omwille van handelsactiviteiten. Abraham Léon schrijft hierover: (le fait que) “à Alexandrie seule habitaient près d’un million de Juifs suffit pour caractériser leur rôle commercial dans la Dispersion, qui comptait trois millions et demi de Juifs plusieurs siècles avant la prise de Jérusalem, alors qu’un million à peine continuaient à demeurer en Palestine.”¹ Zie ook Maxime Rodinson hierover.²

Na de inname van Jeruzalem door de Romeinen volgde een gedwongen ballingschap. Net zoals bij de Babylonische ballingschap, kan men ook deze keer vaststellen dat lang niet alle joden verbannen werden of uitzwierven. Weer was het enkel de elite die verdween, terwijl het gewone volk bleef waar het was. De meerderheid van de joden die in Palestina bleef, veranderde van taal: naargelang van de bezetter: van Kanaänitisch-Hebreeuws naar Aramees en later nog Arabisch. Ook hun geloof veranderde: het oude jahwehistische geloof van voor de ballingschap (dat nu nog door de Palestijnse Samaritanen en de Ethiopische ‘fallasja’s’ wordt beleden) werd grotendeels vervangen door het judaïsme van Joshua, Ezra en Nehemiah, later door het christendom en daarna door de islam. De huidige Arabisch sprekende christelijke of islamitische Palestijnen kan men dus met evenveel recht afstammelingen van de Israëlieten noemen als de Samaritanen of de zionistische joden.

Trouwens, zij die uitzwermden voor, tijdens of na de Romeinse periode, vermengden zich ook stelselmatig met andere volken. Het jodendom is niet altijd zo exclusivistisch geweest als het nu is. In 740 bekeerde zich in het Oosten een heel Turkssprekend volk, de Khazaren, tot het jodendom. Door migratie kwam een deel van hen in Polen en Zuid-Rusland terecht, en ten gevolge van overbekende gebeurtenissen emigreerden (en emigreren nu) velen naar Israël. Uit deze groep van afstammelingen van de Khazaren zijn bijna alle presidenten van Israël gekomen. Het is duidelijk dat zij helemaal geen etnische band met Palestina hebben.

Het ‘Joodse volk’ is dan ook geen ‘ras’ in de etnische betekenis. Het ‘joodse volk’ is eerder een religieus begrip, in de zin zoals christenen zich ook het ‘Godsvolk’ (volk van God) noemen. Sinds 1948 bestaat er nu ook een ‘Israëliisch volk of natie’ samengesteld uit zeer diverse etnische groepen, maar wel met een staat, een recente gezamenlijke geschiedenis en een gemeenschappelijke taal, Nieuw-Hebreeuws.

De Israëliische joden hadden tot 1948 inderdaad geen gemeenschappelijke geschiedenis en zij spraken verschillende talen en dat doen zij nu nog in Israël. Er zijn eigen talen als het Ladino (judeo-Spaans) en het Jiddisch (joods-Duits), maar ook het Perzisch, Turks, Arabisch en alle mogelijke talen van het land waar zij woonden.

Het lot van bijvoorbeeld de Arabische joden kan niet vergeleken worden met dat van de Europese joden. De eerste massamoorden gebeurden in Duitsland ten tijde van de Kruistochten, en ze bleven zich herhalen tot de tijd van Hitler. Gedurende vele eeuwen bleven de joden in Europa een grotendeels marginaal en een soms vervolgd bestaan leiden. In de moslimwereld was het anders. In het tiende en elfde eeuwse, moslim Granada waren joden vizier en emir, eerste minister en leider van het leger.

¹ A. Léon, *La conception matérialiste de la question juive*, Paris 1968, p. 54.

² M. Rodinson, *Peuple juif ou problème juif*, Paris 1981, p. 88.

Arabische joden konden hoge posities in de maatschappij bekleden. Om nog twee in de tijd sterk uit elkaar liggende voorbeelden te noemen: de lijfarts van Saladin (13de eeuw) die de kruisvaarders versloeg, was een jood, en dat was zeker niet omdat er geen degelijke moslimartsen zouden geweest zijn. Een van de theoretici van het Arabisch nationalisme in de 19de eeuw was de jood Yacub Sanu'a. De grote animositeit tegen joden dateert er pas van na de stichting van de staat Israël.

LC

CHRONOLOGIE VAN DE GESCHIEDENIS VAN PALESTINA

vóór Christus

10000 - 8000: (Steentijdperk) Natuf-cultuur, genoemd naar Wadi Natuf in Palestina. De bevolking leefde in grotten in Wadi Natuf. Er zijn enkel speerpunten en stenen messen van bekend.

8000: Eerste bewoning in Jericho, een van de oudste steden ter wereld.

3500 - 3300: Ghassouli-cultuur, genoemd naar Tuleila al Ghassul. De bevolking bestaat uit veehoeders die mooie koperen sieraden produceerden. Bloei van Jericho (Kanaänitische stad).

1500: De Hyksos (in het Egyptisch letterlijk vreemde staatshoofden), afkomstig uit Palestina, worden uit Egypte verdreven.

1370: Egyptenaren beschrijven voor het eerst het land van Kanaän (bevolkingsgroepen: Kanaän zelf, Ashkelon, Gezer, Yanoam en Israël). Egypte domineert het land politiek en militair.

1175: Volken uit de Middellandse Zee vestigen zich in Libanon, Egypte en Palestina. Ze domineren het kustgebied. Ze worden Filistijnen genoemd.

1100: Abi Melek koning van Sichem (Nabloes).

1020 - 1000: Saul regeert over 'Israël'.

1000 - 960: David is koning van Jeruzalem en Israël.

960 - 920: Salomon regeert over Israël.

853: Begin van de Assyrische dominantie. De Assyriërs noemen het land Palastu.

610: Begin van de Babylonische dominantie.

586: Verwoesting van de tempel door Nabuchodonosor. De elite van de Hebreeuwen wordt naar Babylon verbannen.

520: De elite keert terug en herdefinieert zijn godsdienst: ontstaan van de huidige joodse godsdienst (door Ezra).

410: De lokale bevolking weigert de wet in haar tweede versie (deuteronomium) uit te voeren. De Samaritanen en anderen scheiden zich af.

323: Hellenisering van Palestina. Herodotos vindt de term 'Palaistine' uit en gaat daarbij te rade bij de Egyptenaren die het dan hebben over Purastu en bij de Assyriërs die het hebben over Palastu. Het Grieks wordt de cultuurtaal in de steden; het Aramees wordt de taal van het volk.

63: Palestina wordt een deel van het Romeinse Rijk.

na Christus

326: de Heilige Helena, moeder van keizer Constantijn, bouwt de christelijke heilige plaatsen uit in Palestina.

613: Mohammed treedt in Mekka als profeet op.

634: Jaffa, Lydda, Nabloes en andere steden komen onder Arabische invloed.

685: Begin van de bouw van de Rotskoepel en de al Aksa-moskee.

1096: Eerste Kruistocht en bezetting van Jeruzalem in 1099.

1187: Saladin (Salah al Din), hoofd van de Arabische staat Egypte, herovert Jeruzalem.

1270: Baybars herovert Nazareth en bijna heel Palestina.

1291: Val van de laatste Kruisvaardersvesting, Akka (Sint-Jan van Akren). Palestina wordt nu vanuit Egypte door de Mammelukken geregeerd.

1516: Palestina wordt onderdeel van het Ottomaanse Rijk met de naam Jund Filastin (Goevernoraat Palestina).

1799: Bonaparte belegert Jaffa.

1838: De eerste Europese joden emigreren om religieuze redenen naar Palestina.

1896: Stichting van het 'zionisme' door Theodor Herzl. De zionisten willen van Palestina een zuiver joodse staat maken.

1899: Eerste Palestijns verzet tegen de immigratie van Europese joden.

1908: Ontstaan van het Palestijnse nationalisme rond de krant Al Karmal.

1917: De Britten beloven de joden een nationaal tehuis in Palestina (Balfour-verklaring).

1919: Bijeenkomst van het eerste Palestijnse Nationaal Congres dat streeft naar een onafhankelijk Palestina.

1920: Groot-Brittannië heerst over Palestina (vanaf 1922 via een mandaat van de Volkenbond).

01 mei 1921: Begin van het Palestijns verzet, eerste revolte o.a. te Jaffa.

1929: Stichting van het Joods Agentschap, het eerste informele joodse bestuur in Palestina (met de steun van de Britten).

Augustus 1929: Opstand: het Churchill-memorandum herbevestigt de politiek van het 'nationaal tehuis', en de verbittering van de Palestijnen uit zich in een nieuwe explosie van geweld met 220 doden en 520 gewonden tot gevolg.

1936: Begin van een gewapende opstand tegen Britten en zionisten die zal duren tot 1939 en waarbij op een bepaald moment het grootste deel van Palestina onder controle valt van de Palestijnse Nationalisten. De zionisten vechten aan de kant van de Britten en bouwen massaal hun eigen leger uit.

29 november 1947: Verdelingsplan (= voorstel) voor Palestina van de Algemene Vergadering van de V.N.: een Joodse staat, en een Arabische staat, mét een economische unie. En Jeruzalem als internationaal gebied.

1948: Groot-Brittannië verlaat Palestina. Zionisten roepen eenzijdig de staat Israël uit met ingang van 15 mei 1948. De oorlog breekt in alle hevigheid los: duizenden Palestijnse burgers vluchtten voor de terreuracties van de zionistische militie; duizenden burgers worden met geweld verdreven. De vluchtelingen komen terecht in de overgebleven delen van Palestina, nl. de Westelijke Jordaanoever en de Gaza-strook, en in de buurlanden van Palestina. 418 Palestijnse dorpen worden vernield en ontvolkt. De verlaten gronden worden door de Israëli's ingenomen. De nieuwe staat Israël beslaat 3/4 van Palestina (zonder precieze aanduiding van de staatsgrenzen).

11 december 1948: V.N.-resolutie 194 van de Algemene Vergadering: Recht op terugkeer van de Palestijnen naar hun land van oorsprong, Palestina (wat nu Israël wordt genoemd).

1950: Israëlische Wet op Terugkeer voor alle joden.

1964: Ontstaan van de PLO na het Palestine National Congress dat in mei in Jeruzalem plaatsvond. Doel: de Palestijnse bevolking mobiliseren voor de bevrijding van Palestina.

1965: Al Fatah (Harakat lil Tahrir al Filastin, Beweging voor de Bevrijding van Palestina) wordt opgericht.

1967: Israël bezet de rest van Palestina: de Gaza-strook, de Westelijke Jordaanoever met de historische stad Jeruzalem), en de Golan (Syrië) en de Sinai (Egypte).

Die gebieden worden de Bezette Gebieden genoemd. De gronden die door het oorspronkelijke verdelingsplan aan de Palestijnen toegewezen waren en in 1948 door Israël veroverd werden, worden niet bij de Bezette Gebieden gerekend.

22 november 1967: Veiligheidsraad-resolutie 242 bepaalt de terugtrekking uit (de) bezette gebieden door Israël en het recht op terugkeer van de Palestijnse bevolking.

juni 1968: Al Fatah formuleert het project van een democratische lekenstaat waarin joden, moslims en christenen kunnen samenleven.

juli 1968: De Verzetsorganisaties o.l.v. Yasser Arafat nemen de PLO over die vanaf dan niet langer een organisme is dat gecontroleerd wordt door de Arabische regimes, maar een koepelorganisatie waarin alle segmenten van het Palestijnse volk zijn vertegenwoordigd.

1968-1973:

Nieuwe strijdvorm van de PLO: het internationaal terrorisme.

Grootscheepse Israëlische terreuracties, o.m. invasies in Zuid-Libanon.

september 1970: 'Zwarte September': militaire confrontatie met koning Hoessein. De PLO wordt uit Jordanië verdreven. Het aantal Palestijnse vluchtelingen in Libanon groeit aan tot 300.000.

1972: Een Palestijns commando onder de naam Zwarte September, valt de Israëlische afvaardiging op de Olympische Spelen in München aan.

1973: Yom Kippoer-/Ramadan-oorlog. Als gevolg hiervan ontruimt Israël de Sinaï en geeft die aan Egypte terug.

Arabische olieboycot door de OAPEC: (organisatie van Arabische olie-producerende landen).

22 oktober 1973: Veiligheidsraad-resolutie 338 wordt goedgekeurd. Ze eist een onmiddellijk staakt-het-vuren en de toepassing van resolutie 242. (zie boven bij het jaar 1967)

1974: De Palestijnse Nationale Raad (het Parlement van de PLO) stelt een 'mini-staat' voor, een Palestijnse staat naast Israël binnen de grenzen van het verdeelplan van de V.N.

november 1974: Arafat spreekt de Algemene Vergadering van de V.N. toe.

21 november 1974: V.N.-resolutie 3236 waarin de V.N. de onvervreemdbare rechten herbevestigen van het Palestijnse volk in Palestina.

10 november 1975: V.N.-resolutie 3379: besluit dat zionisme een vorm van racisme is en van discriminatie op grond van ras.

1975: De EG-landen sluiten een vrijhandelsakkoord af met Israël.

maart 1976: Massaal protest door de Palestijnse staatsburgers van Israël tegen de grootschalige grondonteigeningen (inbeslagnemingen van Palestijnse gronden) in Galilea. Dit gebeuren wordt nu elk jaar op 30 maart herdacht als 'Dag van de Aarde'.

25 november 1976: De PLO krijgt de toestemming om in Brussel een Informatie- en Verbindingskantoor te openen. Het kantoor krijgt evenwel het statuut van diplomatieke missie niet.

1977: De Egyptische president Sadat reist naar Jeruzalem en erkent Israël.

1979: De Amerikaanse steun wordt enorm verhoogd: in 1979 ging ongeveer 50 % van de totale Amerikaanse hulp aan het buitenland naar Israël.

22 maart 1979: Veiligheidsraad-resolutie 446: Veroordeling bouw Israëlische nederzettingen in bezet gebied.

01 maart 1980: Veiligheidsraad-resolutie 465: bescherming van burgers in oorlogstijd in bezette gebieden.

1980: De 'EG-Verklaring van Venetië' stelt o.m. dat de Palestijnen hun recht op zelfbeschikking volledig moeten kunnen uitoefenen en dat de PLO betrokken moet worden bij de vredesbesprekingen.

1981: Israël annexeert de Golan-hoogte.

26 april 1982: Restitutie van de Sinaï aan Egypte.

6 juni 1982: Israëlische invasie in Libanon ('Vrede voor Galilea') om de PLO zowel politiek als militair uit te schakelen. Tienduizenden doden en gewonden. Israël belegert Beiroet gedurende 88 dagen.

De PLO moet Beiroet verlaten en vestigt haar hoofdkwartier in Tunis.

09 december 1987: Begin van de Intifada.

1988: Verklaring van Algiers door de Palestijnse Raad: De PLO aanvaardt Veiligheidsraad-resolutie 242 en zodoende het principieel bestaansrecht van Israël; de Palestijnse Staat wordt uitgeroepen. (zie boven bij het jaar 1967; 1973)

1991: Begin van het Vredesproces in Madrid.

17 december 1992: Palestijnen worden gedeporteerd naar Zuid-Libanon.

20 januari 1993: Israël legaliseert zijn contacten met de PLO.

05 maart 1993: Statuut van de PLO in België wordt verhoogd van Informatie- en Verbindingskantoor van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie tot Palestijnse Algemene Afvaardiging.

1993: Ondertekening van een Principeverklaring: de Oslo-akkoorden. De PLO erkent het bestaansrecht van Israël. Israël erkent de PLO.

13 mei 1994: Israël hergroepeert zijn troepen in de Gaza-strook rond de joodse kolonies. Een beperkte Palestijnse autonomie, uitgeoefend door de PLO, wordt van kracht. De troepen zijn vooral gelegd in en om het Katif-district in de Gaza-strook, waar ongeveer vierduizend kolonisten wonen.

januari 1996: Eerste Palestijnse verkiezingen.

CHRONOLOGIE VAN DE ONTWIKKELING VAN HET ANTISEMITISME IN EUROPA

1095: Eerste kruistocht. De joden in het Rijnland worden systematisch geplunderd door de kruisvaarders, verplicht gedoopt of verdreven of vermoord. Hetzelfde gebeurt tijdens de tweede en derde kruistocht.

± 1300: Ontstaan van de mythe dat joden kinderen doden om daarna hun bloed te gebruiken tijdens rituelen. De Kerk steunt deze stelling.

1312: Hendrik VII van Frankrijk geeft de joden de eerste privileges.

1348: Zwarte Dood. Een derde van de Europese bevolking sterft door de pest. De joden worden ervan beschuldigd de waterputten te vergiften.

1543: Ook het pas ontstane protestantisme stelt zich anti-joods op. Zo schrijft Maarten Luther in 1543: "Von der Juden und ihren Lügen".

1551: Karel V geeft privileges aan de joden van Worms.

1551: De Poolse joden mogen hun eigen bestuur verkiezen. De Poolse adel had massaal joden uit Duitsland geïmporteerd als houders van het alcohol- en maalprivilege, als belastingontvangers en landopzichters. De stetl (stadjes) ontstaan. Anderen worden rondreizend handelaar of ambachtsman. De joden vormen zo in Polen een middenklasse tussen de adel en het volk.

1648: Opstand van de Oekraïners tegen de Poolse adel. Hun woede richt zich tegen de joodse middenklasse, waar ze rechtstreeks mee te maken hadden. Ontstaan van het moderne antisemitisme dat de jood afschildert als woekeraar en machtswellusteling.

1700: In de achttiende eeuw ontstaat er in de stetl en onder de joden een Verlichtingsbeweging, Haskala (Bildung). Intellectuelen als Moses Mendelsohn (1729-1786) pleiten voor het verlaten van het Jiddish (Duits) en het opgaan in de algemene Duitse cultuur. Hij wordt massaal nagevolgd, o.a. door Heinrich Heine en Karl Marx. Een tegenbeweging ontstaat onder de rabbijnen: zij leggen vooral de nadruk op de mystiek (hassidisme).

1796: De joden krijgen het volwaardige staatsburgerschap in de Verenigde Provinciën (Holland).

1797: De joden krijgen het volwaardige staatsburgerschap in de Venetiaanse Republiek.

1806: Napoleon geeft de Franse joden het staatsburgerschap.

1807: Joden volwaardige burgers in Westfalen.

1812: Joden volwaardige burgers in Pruisen.

1870: De Algerijnse joden krijgen, in tegenstelling tot hun moslim landgenoten, het Franse staatsburgerschap. Zo wordt voor de eerste keer onder koloniale invloed een

wig gedreven tussen joodse, moslim en christelijke Arabieren. Het antisemitisme duikt op in tsaristisch Rusland.

1879: Wilhelm Marr vindt de term 'Antisemitismus' uit.

1881: Joden worden valselyk van de moord op de tsaar beschuldigd. Eerste echte pogrom in Oekraïne, later in Polen en in heel het tsarenrijk (1903, Chisin_au; 1905, Odessa). De tsaristische geheime politie fabriceert de 'Protocollen van de Wijzen van Zion', waarin de joden ervan worden beschuldigd achter al het kwaad te zitten en de wereld te willen overheersen.

1894: Dreyfus-affaire in Frankrijk. Dreyfus wordt er valselyk van beschuldigd voor de Duitsers te spioneren. Half Frankrijk verdedigt hem, vooral de progressieven die in het Franse parlement links zaten. La gauche, links wordt synoniem voor progressief.

1897: Der Allgemeine Jiddischer Arbeterbund (afgekort Bund) wordt gesticht. Deze joden willen integratie en gezamenlijke strijd met alle andere arbeiders en progressieven tegen het tsarisme. Zij zien de oplossing van het 'joods probleem' in integratie dankzij de opbouw van een progressieve maatschappij. Zij vertegenwoordigen de overgrote meerderheid van de Midden- en Oost-Europese joden.

1897: Oprichting van het Zionistische Wereldcongres door Theodor Herzl. De zionisten willen geen integratie maar immigratie (naar Oeganda, later naar Palestina) en richten daarom kolonisatie-agentschappen op. Zij worden beschouwd als een marginale minderheid.

1917: Russische revolutie. De joden nemen er massaal deel aan, en na de revolutie krijgen zij volwaardig burgerschap.

1917: De Britten steunen officieel het zionisme met hun Balfour-verklaring. De joodse immigratie naar Palestina komt echt op gang.

1933: Hitler aan de macht in Duitsland.

1938: Nürnberger Gesetze goedgekeurd: rassenwetten tegen de joden. Grote delen van de Nazi-partij, ondermeer de SS, steunen de immigratie van Duitse joden naar Palestina. Daarvoor worden Umschulungsläger (emigrantentraining) opgezet en economische akkoorden (ha'avara) afgesloten met de zionisten in Palestina. Vooral kapitaalkrachtige joden en zionistische militanten kunnen zo aan het nazisme ontsnappen.

1938-1940: In navolging van Poolse en Franse antisemieten die al in 1925 plannen bekendmaakten voor de deportatie van Europese joden naar Madagaskar, steunen de nazi's nu ook dit plan. De immigratie naar Palestina verliep te traag naar hun zin. De Fransen gaan akkoord, als de Britten ook massale immigratie van joden toestaan in Tanganyika en Guyana. Zowel Der Stürmer als Das Schwarze Korps (SS) maken propaganda voor het Madagaskarplan.

1942: Wannseeconferentie. De nazi's beslissen dat alle vorige plannen niet efficiënt genoeg waren en gaan officieel over tot de organisatie van de Endlösung.

1946: De overlevenden van de kampen willen weg uit Centraal-Europa. De VS handhaven strenge immigratiequota; de Europese landen weigeren de joodse ontheemden op te vangen. De enige uitweg blijkt Palestina. De zionisten, die tot dan toe een kleine minderheid onder de joden vormden, krijgen nu de bovenhand.

1948: Uitroeping van de staat Israël. De Palestijnen moeten opdraaien voor de Europese massamoord op joden. Vanaf nu wordt het referentiepunt voor heel wat joden niet langer hun religieus-culturele erfenis, maar de identificatie met de joodse staat.

CHRONOLOGIE VAN DE BEMOEIENISSEN VAN DE VS IN HET MIDDEN-OOSTEN EN HUN INTERESSE VOOR ISRAEL

1933: Saudi-Arabië, de eerste fundamentalistische staat (gesticht 1928) is een belangrijke olieleverancier. Door de crisis verkeert het in moeilijkheden. De Amerikaanse oliemaatschappijen Standard Oil en Texaco (onder de naam Socal, daarna Casoc, later Aramco) verkrijgen concessies dankzij financiële steun aan het regime.

1943: De VS mogen hun eerste militaire basis oprichten midden in de olievelden in Dahrhan. De VS-regering verklaart dat de verdediging van Saoedi-Arabië vitaal is voor de verdediging van de VS.

1945: De vroegere imperialistische machten in het Midden-Oosten, Frankrijk en Groot-Brittannië, komen zeer verzwakt uit de Tweede Wereldoorlog. De VS nemen dan de politiek aan dat zij de olievelden en -routes van het Westen onder hun bescherming moeten nemen. Hun voornaamste pion wordt het meest olierijke land: Saudi-Arabië. Hun grote militaire bondgenoten worden Turkije en Iran.

1946: Na de crisis om Azerbeidjan worden de Amerikanen de voornaamste beschermheer van Iran.

1947-1948: De VS helpen, door enorme druk op Latijns-Amerikaanse en andere landen, het V.N.-verdelingsplan voor Palestina goedkeuren en de oprichting van de staat Israël erkennen.

1956: President Eisenhower bevestigt de grotere Amerikaanse invloed in het Midden-Oosten. Hij oefent druk uit opdat de Franse, Britse en Israëlische troepen Egypte zouden verlaten. Die waren daar binnengevallen na de naasting van het Suezkanaal door de Egyptische president.

1962: Burgeroorlog in Jemen tussen de Imam, gesteund door Saoedi-Arabië en de VS en de progressieve nationalisten, gesteund door Nasser.

1967: Israël bewijst tijdens de Zesdaagse Oorlog dat het een krachtige politiemacht is. Israël wordt naast Turkije, Iran en Saudi-Arabië de nieuwe en grootste bondgenoot van de VS. Tussen 1967 en 1973 worden een militaire alliantie en een economisch-militaire samenwerking uitgebouwd onder Rabin (toen ambassadeur in de VS).

1969: Plan Rogers: eerste Amerikaanse plan om een oplossing van het Palestijns probleem door te drukken.

1973: Tijdens de Oktoberoorlog verliest Israël in de eerste dagen. De VS (en Frankrijk en Nederland) springen massaal bij. Start van de Kissinger-diplomatie: (tweede grote initiatief om het Palestijns probleem te liquideren). Egypte wordt er vanaf nu als pion bij betrokken.

1978: Sadat in Israël. Egypte wordt volwaardig Amerikaans bondgenoot. Camp David-akkoorden. VS-president Carter, president Sadat van Egypte en premier Begin van Israël ondertekenen overeenkomsten (1978-1979) voor vrede in het Midden-

Oosten (derde poging om het Palestijns probleem te liquideren). De PLO is bij de onderhandelingen niet betrokken. De VS worden de onbetwiste grootmacht in het Midden-Oosten.

oktober 1991: De PLO legt zich bij het Amerikaanse overwicht neer. Begin van het vredesproces.

1995: Oslo-akkoord

1998: Wye I-akkoord

1999: Wye II-akkoord (ondertekend in Sjarm el Sheikh).

KADERARTIKEL P 13

“‘Een land zonder mensen voor de mensen zonder land’ - de beroemde slogan van de Israëli Zangwill gaat van onjuiste premissen uit. Omdat namelijk niet alle kinderen van Abraham vandaar waren verdreven, is het land van de profeten sinds een halve eeuw het toneel van bittere strijd, waarin tegenover het meest gekwelde van alle volken een van de meest aanhoudend beledigde en vernederde volken staat. De tragedie ligt in de botsing van tweeërlei rechten, die niet verjaren en als zodanig worden gevoeld.

Toen de Israëlische soldaten, nauwelijks aan de veldslag ontkomen, de klaagmuur kusten en een vers uit Jesaja aanhieven, heerste bij hen het gevoel dat na tweeduizend jaren van vergeefs pogen uiteindelijk gerechtigheid was geschied. “Maar vóór mij ligt de brief van een Arabische katholieke geestelijke, die op diezelfde dag, vlak in de buurt, werd geschreven, en die brief is één smartelijke kreet daartegen...” schrijft de joodse, maar niet zionistische auteur Jean Lacouture.

In 1948, dadelijk na de stichting van de staat Israël, en in 1956 en 1967 brak openlijke strijd tussen Arabieren en Israëli's uit. Een voor beide kanten aanvaardbare vrede is nog altijd niet in zicht.”

De grote geïllustreerde Wereldgeschiedenis, Christian Zentner, 1972, vertaling C.W.A.J.A. Walraven, 1977, uitgeverij Orion, Brugge.

KADERARTIKEL P 28

DE NAAM JERUZALEM

Archeologisch - Etymologisch - Historisch

Onderzoek

De aanspraken van joden, christenen en moslims op de heilige stad Jeruzalem vinden hun rechtvaardiging onder meer in bronnenonderzoek en -interpretatie.

Eerste lezing:

Jeruzalem: 2500 v. C.: Urushalim op Egyptische beeldjes.

14de eeuw v. C.: vermelding van de naam Jerusalem in het Kanaänitisch (etymologisch gaat de naam terug op de cultus van de Kanaänitische god Shalem; dus niet op het Hebreeuwse 'shalom', zoals de volksetymologie beweert).

In de 12de eeuw v. C. wordt de stad veroverd door de Jebusieten en omgedoopt tot Jebus.

Na de verovering door David, nu 3000 jaar geleden, heet ze opnieuw Jeruzalem, Hebreeuws Jeroesjalajim.

Vanaf de 8ste tot de 20ste eeuw is de stad voor de Moslims Al Quds (de heilige stad).

Tweede lezing:

Jeruzalem: De oudste benaming is bekend van teksten uit Egypte en luidt Awshamm, later getranscribeerd tot Ur Salim.

Deze naam is van voor de Jebusieten. De Jebusieten waren een onderdeel van de Kanaänieten die 'Jeruzalem' bewoonden voor de verovering door David. Zij noemden de stad niet Jebus, althans niet volgens de Egyptische teksten. Dat gebeurt wel éénmaal in de bijbel, maar wordt door de huidige wetenschap als onkunde van de bijbelredacteur beschouwd.

Na de verovering door David heette de stad Ir David (stad van David), een naam die zich na David niet kan doorzetten; en de oude naam Ur Salim (stad van de god Salim of gesticht door Salim) wordt verhebbreeuwst tot Jeroesjalajim.

KADERARTIKEL P 31

standpunt van België: "De Belgische voorkeur ging eerder uit naar de oprichting van een federale staat met als hoofdstad Jeruzalem dat een internationaal statuut zou moeten krijgen. België zou trouwens de komende decennia zijn visie omtrent de internationalisering van Jeruzalem handhaven. Het Belgische scepticisme over het V.N.-Verdelingsplan van 1947 kwam tot uiting in een aanvankelijke onthouding bij de stemming in de ad hoc-commissie van de V.N. die de verdeling van Palestina stemde. Maar onder druk van de beide grootmachten stemde ons land uiteindelijk toch het Verdelingsplan."

Jos Smets, *Studia Diplomatica* Vol XLV: 1992, n° 6: België en het Israëliisch-Palestijns conflict, p. 35

Volgens de New-York Times van 7 mei 1961, verklaarde de bekende geschiedkundige professor Toynbee in Philadelphia het volgende:

"Zionisme en antisemitisme zijn uitdrukkingen van dezelfde visie. De veronderstelling die aan beide ideologieën ten grondslag ligt is, dat het voor joden en niet-joden onmogelijk is om samen te groeien in een enkele

gemeenschap, en dat daarom een fysieke scheiding de enige praktische uitweg is. Het wachtwoord van het antisemitisme is ‘Terug naar de middeleeuwse apartheid’; het wachtwoord van het zionisme is ‘Terug naar het middeleeuwse getto’. Al de ver uiteenliggende getto’s in de wereld moeten worden samengebracht op een stukje grond in Palestina om dan een enkel versterkt getto te vormen.”

Lucas Grollenberg, Voor een Israël zonder grenzen, Ambo Bilthoven, 1970, p. 123.

4. Aanvulling

Waar staat het Vredesproces eind april 2002

Aan Israëlische kant eist men dat het statuut van Jeruzalem niet ter sprake komt, net als het recht op terugkeer van de ondertussen vier miljoen Palestijnse vluchtelingen. Een beperkte autonomie geldt in feite enkel in Palestijnse steden en dorpen, het land zelf blijft grotendeels onder totale Israëlische controle.

Tijdens heel dit 'vredesproces' ging de kolonisatie onverminderd door (een gemiddelde toename met 8% per jaar). Steeds meer grond wordt onteigend. Onder het mom van de uitbreiding van Jeruzalem werd 20% van al de grond op de Westelijke Jordaanoever officieel bij Jeruzalem, dus bij Israël ingelijfd. Er kwamen niet alleen talrijke joodse kolonies bij, maar bestaande kolonies zagen hun bevolking soms verdubbelen. De kolonisten in de bezette gebieden vallen onder de Israëlische wet, zij hebben een eigen wegennet ter beschikking, die Palestijnen niet mogen gebruiken. Ze vormen zo een Israëlische spinrag binnen de bezette gebieden. De Palestijnen zelf vallen onder de vroegere Jordaanse wet, die in de loop van de bezetting door Israël werd aangepast met honderden militaire wetten. De meest stringente gaan over grond en water.

En hoe langer het 'vredesproces' duurde hoe meer punten er van de agenda verdwenen en hoe gerechter de kalender voor de uitvoering ervan werd. Na Madrid volgden Oslo I en II (1993-5), Wye I en II (1998-9) en tenslotte Camp David (2000) en Taba. Heel dit 'vredesproces' kwam neer op een lange palaver met steeds minder resultaat voor de Palestijnen. De inhoud van het overleg verwaterde tot discussies over een kalender. Telkens bleek dat die kalender niet werd gerespecteerd en volgde er een nieuwe top die een nieuwe kalender zou vastleggen. Op die achtereenvolgende topontmoetingen kwamen steeds minder onderwerpen ter sprake. Zo werd het cruciale probleem van het water nog wel in Oslo I vermeld, maar verdween het van de agenda in Wye. Steeds meer werd de PLO tot uiterst zware toegevingen gedwongen, waar weinig Palestijnen zich echt konden in vinden, tot de hele overlegprocedure degenereerde tot een surreëel spel waarbij het enige agendapunt bleef "de veiligheid van Israël", over die van de Palestijnse burgerbevolking praat men niet. Arafat krijgt dan 24 uur tijd om x aantal mensen aan te houden. Sommigen noemen dit nog 'vredesoverleg'. De Israëli's hebben niet alleen een taal, het nieuw-ivriet uitgevonden, ook een hele politieke newspeak. De Westelijke Jordaanoever werd opgedeeld in de facto 227 aparte 'autonome' gebiedjes, sommigen zijn minder dan 2 km² groot, die quasi permanent door Israël van elkaar werden afgesloten.

Arafat werd herleid tot de politieman van zijn eigen volk. Het leverde hem weinig populariteit op. Toen hij in 1994 in de bezette gebieden arriveerde haalde hij in opiniepeilingen nog 75%, eind 2001 was dit gedaald tot met moeite 25%. Dit kwam niet alleen door zijn vele politieke toegevingen, maar door de totale desintegratie van de bezette gebieden, sociaal, economisch en nu ook politiek.

In april 2002 start Israël een ware oorlog tegen de Palestijnen in de bezette gebieden. Jachtvliegtuigen, tanks en gevechtshelikopters worden ingezet. De militaire troepenmacht is groter en beter bewapend dan de troepenmacht die in 1967 de

gebieden veroverde. Alle Palestijnse infrastructuur wordt vernietigd: de gebouwen van de Palestijnse autoriteit gebombardeerd en plat gebulldozerd, net als fabrieken en ziekenhuizen. Telefoon- electriciteits- en waterleidingen worden grondig gesaboteerd. Voor deze oorlog schommelde de werkloosheid al tussen de 60% en 80%. Het wordt nog erger. Het inkomen per hoofd is sinds de akkoorden van Oslo met 47% gedaald. Voor de meerderheid van de Palestijnen bestaat een doorsnee maaltijd uit thee, suiker, brood en za'atar (wilde thijm). Een kwart van de gezinnen (gemiddeld minstens 6 personen) moet het stellen met 2\$10 per dag. In de Gaza-strook overleven 700.000 mensen, dat is ongeveer de totale vluchtelingenbevolking, op dagelijkse voedselbedelingen door de Verenigde Naties (UNRWA). Door de grote werkloosheid stijgt wel de vraag naar kinderarbeid: goedkoop en ongeorganiseerd en kinderen kunnen onregelmatig worden ingezet. Driekwart van de jongeren onder de 18 moet op een of andere manier werken en loopt niet langer school. Tot voor kort stonden de Palestijnen bekend als de intellectuelen onder de Arabieren, het volk met het hoogste percentage universitair. Dit is nu voltooid verleden tijd.

Het einde van Arafat ?

Sinds de aanslag op het WTC op 11 september 2001 spreekt de Israëlische premier Ariël Sharon over Jasser Arafat als over 'onze lokale Bin Laden' en probeert hij de PLO af te schilderen als een terroristische organisatie die net als de Taliban moet bevochten worden door alle 'beschaafde' naties. Sharon wil Arafat politiek laten verdwijnen. Die liquidatie was ook al zijn bedoeling toen hij de Israëlische invasie van Libanon in 1982 leidde. Wat toen niet lukte, kan nu misschien wel.

Voor Sharon is die likwidatie nu een feit. Hij formuleerde het al in december 2001 in zijn eigen kortaffe stijl: "Voor ons bestaat Arafat niet langer. Punt aan de lijn". En hij wordt daarin gevolgd door een grote meerderheid van Israëli's, ook door het intellectuele establishment. Zo verklaarde Gerald Steinberg, specialist Conflict Management aan de Bar Ilan Universiteit: "Ons objectief is Arafat te herleiden tot zijn vroegere status als hoofd van een terreurorganisatie en hem al de waardigheid die hij als staatsleider na Oslo verwierf, te ontnemen... De frenetieke pogingen van Sa'ib Erekat of Hanan Hashrawi om de oude excuses weer op te duiken, dat de oorzaak van al het terrorisme is terug te leiden tot bezetting en kolonisatie, heeft zijn overtuigingskracht verloren, zelfs in Europa en Canada, zeker bij de Amerikanen." De bezette gebieden werden opgedeeld in 227 van elkaar afgesloten minuskule gebiedjes waarin de Palestijnen economisch en politiek vegeteren. De gebieden worden economisch gewurgd. Ondermeer omdat de gebieden kwasi permanent worden afgesloten, zodat geen waren (landbouwproducten of industriegoederen) meer kunnen circuleren of worden uitgevoerd, maar ook doordat de staat Israël 1,6 miljard dollar belastingsgeld waar de Palestijnse overheid recht op heeft weigert door te storten. Politiek probeert men niet alleen Arafat aan de kant te schuiven, maar een rits belangrijke politieke leiders, met als eerste de leider van het Volksfront, worden koelbloedig vermoord door ze met helikopters of raketten aan flarden te schieten. In april 2002 zet Sharon dan de laatste fase van zijn strategie in: Het Israëlische leger valt binnen in de grootste bantoestannetjes (gebied A in de 'vredes'terminologie). Niemand reageert. Europa niet. De VS niet. Die willen weer eens praten, maar niets doen aan de grond van het probleem: koloniale bezetting. De UNO-resoluties hierover liggen al lang te beschimmelen in de archieflade der geschiedenis. Sharon denkt dat hij het probleem militair kan oplossen en daar handelt hij ook naar. Sinds 11

september krijgt hij vrij spel. Tussen al de brokstukken van de Palestijnse maatschappij die hij liet aan diggelen schieten, interesseren hem alleen de militairen. Voor de periode na Arafat zoekt hij lokale Palestijnse militaire commandanten, die hij makkelijk kan in toom houden. In een interview eind 2001 in de Washington Post en in Newsweek verkondigde hij publiek deze theorie. Op de vraag of Arafat de terreur kon stoppen antwoordde hij sec: "Neen, dat zullen lokale, militaire commandanten voor ons moeten klaren." Het moeten er daarom geen 227 zijn, maar toch genoeg. Dat heeft zijn voordeel. Als Sharon Arafat teveel onder druk zet dan irriteert hij de Arabische landen en protesteert Europa misschien, maar wie geeft er om zo'n lokale krijgsheer?

Politiek wil hij niet langer meer praten. Hij zoekt geen nieuwe, politieke gesprekspartner, maar militaire pragmatici die niet verder denken dan het volgende gevecht, de volgende zelfmoordaanslag. Dat bleek al op 10 december 2001 toen de Hamas, Jihad en de andere oppositiegroepen tegen Arafat, een staakt-het-vuren voorstelden. Sharon weigerde. Vreemd voor wie gelooft dat Israël maar een doel heeft: de terreur stoppen. Wel logisch als je Sharon in zijn redenering volgt: geen politiek alternatief, maar enkel een militaire oplossing, en die probeerde hij in april 2002 door te drukken. Of het werkt is sterk de vraag.

Geen enkele Israëlische politieke partij heeft echt een alternatief voor de politiek van Sharon. De Arbeiderspartij zit mee in de regering en heeft maar een doel voor ogen: niet verder verschrompelen en met alle mogelijk bochtenwerk toch maar ministerportefeuilles behouden. Shimon Peres zwalpt rond in tegenstrijdige verklaringen waar een ander politicus zou bij duizelen. Eigenlijk zijn zowel Likud als de Arbeiderspartij het over de grond van de zaak eens. Alleen zal Labour naar de Europese media toe het bijna louter hebben over Arafats in gebreke blijven, terwijl Likud openlijk zegt dat men hem zijn status wil ontnemen.

De totale oorlog tegen de Palestijnse steden in april 2002 moest het einde van Arafat betekenen. Het werkte omgekeerd. Arafats status onder de Palestijnen is nu even groot, misschien nog groter dan vroeger. Sharon staat voor de keus om toch weer met hem te praten, of hem anders te likwideren of te deporteren.

LUCAS CATHERINE